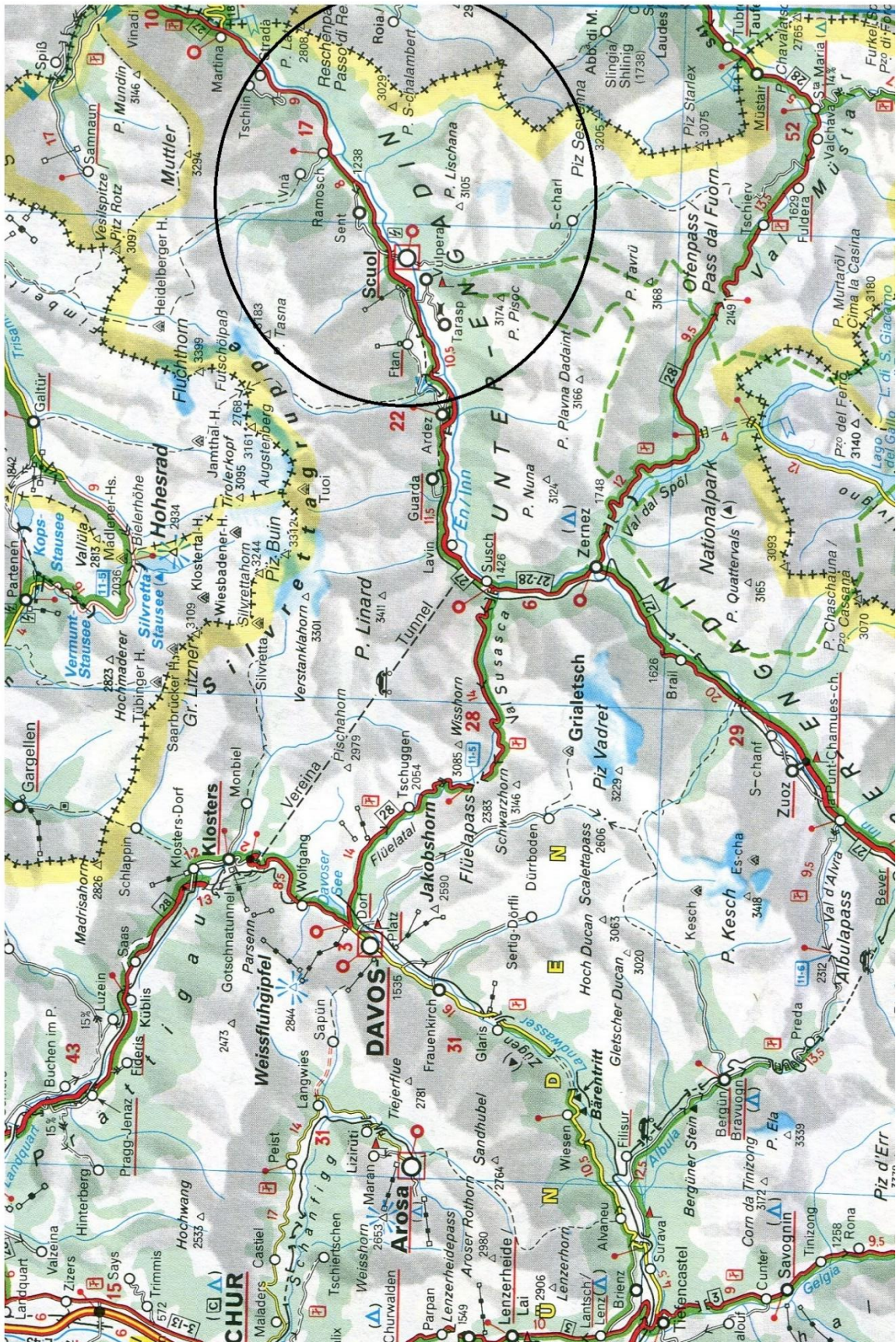

Verslag van een KNNV- reis naar Unterengadin

Zaterdag 30 juni – zondag 7 juli 2024

Verslag

van een KNNV-reis naar

het Unterengadin

Zaterdag 30 juni – zondag 7 juli
2024

Colofon

Reisverslag Unterengadin

Zaterdag 30 juni – zondag 7 juli 2024

Redactie:	Feiko Prins (feikoprins@gmail.com)
Tekstbijdragen:	David de Wit, Elcke Ransijn, Feiko Prins, Jeannette Olthuis, Patrick Hommel, Ria van Leeuwen, Tineke Hirschler, Willy Dorresteyn Lindenbergh
Foto's:	David de Wit (DdW), Feiko Prins (FP), Marijn Verheij (MV), Tineke Hirschler (TH)

Dit verslag is een uitgave van de Algemene Reiscommissie (ARC) van de Koninklijke Nederlandse NatuurVereniging (KNNV).
Tekst en foto's mogen niet zonder schriftelijke toestemming van auteurs en/of fotografen worden overgenomen.

www.knnv.nl

bureau@knnv.nl

secretaris@arc.knnv.nl

foto titelpagina: Marijn Verheij

Inhoud

Deel 1 Dagverslagen

Het Unterengadin, algemene inleiding	6
Onze reis en het programma	7
De deelnemers	8
Geologie en landschap van de Unterengadin: een korte inleiding	9
Zondag 30 juni: Heenreis en wandeling naar de ruine Ruina dal Chastè da Tschnüff	14
Maandag 1 juli 2024: Van Ramosch naar Vna terug, via de Motta	15
Dinsdag 2 juli 2024: Motta Naluns	17
Woensdag 3 juli: Ramosh- Sent- Ramosh	19
Donderdag 4 juli 2024: S-charl	22
Vrijdag 5 juli: Nog een keer omhoog bij Motta Naluns	24
Zaterdag 6 juli: Wandeling vanaf Tschlin naar Alp Tea die niet doorgaat	26
Zondag 8 juli: Terugreis	28

Deel 2 Waarnemingen

Planten	29
Vogels	46
Zoogdieren	47
Vlinders	47
(Dagactieve) nachtvlinders & micro's	48
Paddenstoelen	48
Sprinkhanen/krekels	48
Kevers	49

Deel 1 Dagverslagen

Unterengadin, algemene inleiding naar Wikipedia, door Feiko Prins

Het Unterengadin ligt in het kanton Graubünden, het meest oostelijk kanton van Zwitserland. Bekende plaatsen in Graubünden zijn de mondaine wintersportplaatsen Davos en Sankt Moritz. De hoofdstad is Chur. Het Unterengadin is in Graubünden de meest oostelijke regio van dit kanton rondom het dal van de Inn.

In Graubünden komen de drie continentale Europese stroomgebieden die afwateren naar de Atlantische Oceaan, de Middellandse Zee en de Zwarte Zee bij elkaar. Het punt waar de waterscheidingen bij elkaar komen ligt in de Lunghinpas aan de voet van de 2.780 meter hoge Piz Lunghin ten zuidwesten van Sankt Moritz. Het grootste deel van het kanton beslaat de bovenloop van de Rijn (de Voor-Rijn en de Achter-Rijn). In het zuidoosten ligt het stroomgebied van de Inn (het Engadin). Aan de zuidrand zijn vier dalen die naar de Middellandse Zee afwateren via de Po en de Adige. De bron van de Inn ligt bij de Lunghinpas op 2645 meter hoogte. Vervolgens stroomt de Inn via het Lunghinmeer (2484 m), het Meer van St. Moritz door het Oberengadin. Vanaf Zernez wordt het dal smaller en begint het Unterengadin. Het water van de Inn komt uiteindelijk met de Donau in de Zwarte Zee terecht.

Het Oberengadin is een hoogvlakte op 1600 tot 1800 m hoogte met grote meren en aan beide zijden hoge bergen en diverse gletsjergebieden. In het Unterengadin daarentegen stroomt de Inn door een smal en diep dal. De hoogte varieert van 1600 tot 1000 meter. Het klimaat is droog en zonnig, maar door de lagere en meer beschutte ligging iets zachter dan in het Oberengadin. Het Unterengadin is ruig, met wilde, bosrijke zijdalen, en schilderachtige dorpjes. De Inn stroomt hier herhaaldelijk in kloven met stroomversnellingen.

Eeuwenlang was het een afgelegen gebied waar de bewoners grotendeels op zichzelf waren aangewezen. Die geschiedenis ervaar je in de dorpen met hun beschilderde huizen en oude kerken, sommige nog uit de romaanse tijd. Bij de kastelen, die verhalen van overheersende bisschoppen, twistende hertogen, rijke industriëlen en huilende feeën.

De Engadiner zijn echte bergbewoners en zeer gehecht aan hun streek. Al van oudsher staat Scuol-Tarasp bekend om zijn waterbronnen: heilzame mineraalwaters om te drinken of om in te baden. De grote kuurhuizen uit de vorige eeuw trokken gasten van heinde en ver. Het huidige mineraalbad van Scuol is de moderne versie en biedt een uitgebreid en onlangs vernieuwd bad- en saunalandschap. Door de aanleg van de Rhatische Bahn door de Nederlander Holsboer werd het Engadin meer ontsloten en kwam het toerisme tot bloei.

Netwerk van de Rhatische Bahn in Unterengadin (foto MV)

In de boerendorpjes, vooral in de dorpen Ardez en Guarda, zijn nog eeuwenoude Engadiner huizen met dikke muren en sgraffito-versieringen volop aanwezig. Ramosch is na de grote brand van 1880 geheel herbouwd met een mooie gotische kerk. Ook Tschlin is na vele branden steeds weer opgebouwd.

Tschlin (foto MV)

Kerk van Tschlin (foto MV)

Eeuwenoude tradities en de eigen taal zijn hier nog springlevend. Het Rhaeto-romaans klinkt uit aller monde – ieder wordt met “allegra!” (verheugt u!) begroet.

Onze reis en het programma

De Reiscommissie van de KNNV organiseerde in 2024 weer een reis naar het Unterengadin. Al eerder werd het Unterengadin bezocht. In 1987, 1998, 1999, 2002 en 2005 verbleven we in hotel Val Sinestra (zie de reisverslagen op de website <https://arc.knnv.nl/reisverslagen>).

Deze keer verbleven we in pension La Randulina in Ramosch. Ramosch ligt overigens vlakbij Val Sinestra. La Randolina is een gezellig familiepension waar we de enige gasten waren. De

Kokkin Michaela

lokale kokkin Michaela kookte heerlijke vegetarische maaltijden voor ons. Er werd van ons verwacht dat we hielpen met tafel dekken en afruimen. Dat was geen enkel probleem.

We vertrokken zaterdag 29 juni met de Nightjet van 21.01 uur uit Utrecht. We hadden vier 4-persoons couchette-coupés ter beschikking. Tegen acht uur 's morgens stonden we allen klaar om over te stappen naar de intercity van Zürich naar Landquart. Van Landquart reisden we met de lokale trein van de Rhätische Bahn door de Vereina-tunnel naar Scuol Tarasp. In Scuol werden we door de hotelmanager opgewacht die ons met zijn busje naar Ramosch bracht.

Zondag 30 juni maakten we, nadat we ons in het hotel geïnstalleerd hadden, een verkenning van het dorp met een wandeling naar de ruïne van het kasteel Tschanuff.

Maandag 1 juli maakten we een wandeling van Ramosch naar Vna en via Medras terug naar Ramosch.

Dinsdag 2 juli gingen we met de bus naar station Scuol-Tarasp en namen daar de skilift naar de Motta Naluns. Wandeling van Naluns naar Sent, bus naar Ramosch.

Woensdag 3 juli liepen we van Ramosch naar Sent.

Donderdag 4 juli hebben we de omgeving van S-Charl verkend.

Vrijdag 5 juli wederom naar Motta Naluns en dan de lift naar Schlivera.

Zaterdag 6 juli naar Strada, Tschlin en dan via Medras terug.

Zondag 7 juli 2024 Terugreis. Vanaf Scuol-Tarasp nemen wij de trein om 10.32 uur via Landquart en Mannheim naar Utrecht. Aankomst Utrecht CS om 21.29 uur.

We hadden elke dag zonnig weer, behalve maandag 1 juli. In de ochtend trok een flinke bui over, maar na een uur was het weer droog.

Bij het arrangement was inbegrepen een Gästekarte voor de bus en voor een aantal kabelbanen. Daar hebben we gebruik gemaakt voor het reizen met de bus naar Scuol en bij de kabelbanen naar de Motta Naluns en Schlivera.

Donderdag werden weggebracht en gehaald door het hotel

De deelnemers

Zittend vooraan v.l.n.r. Jeannette Olthuis, Jose van der Lee, Jetske Metzlar, daarachter staat v.l.n.r. Wil Dorresteijn Tineke Hirschler (reisleider, zittend), David de Wit, Elcke Ransijn, Feiko Prins, Willy Dorresteijn, Patrick Hommel (reisleider), Maaïke Vervoort, Adrie Verweij, Klaske Kubben, Marijn Verweij, Ria van Leeuwen (foto TH)

Geologie en landschap van de Unterengadin: een korte inleiding

door Patrick Hommel

Voor geologen vormen de Alpen een enorm ingewikkelde puzzel. Bij het ontstaan van het gebergte hebben namelijk drie totaal verschillende processen – plooiing, opheffing en overschuiving – een rol gespeeld, met een op het eerste gezicht chaotische verspreiding van gesteenten en landvormen tot gevolg. Bij nader inzien blijkt er toch wel enige orde in deze alpiene chaos te zitten. Dit geldt ook voor het door ons bezochte gebied in het meest centrale deel van het Alpenmassief: de Unterengadin, gelegen in het Zwitserse kanton Graubünden, op slechts enkele kilometers afstand van zowel de Oostenrijkse als de Italiaanse grens.

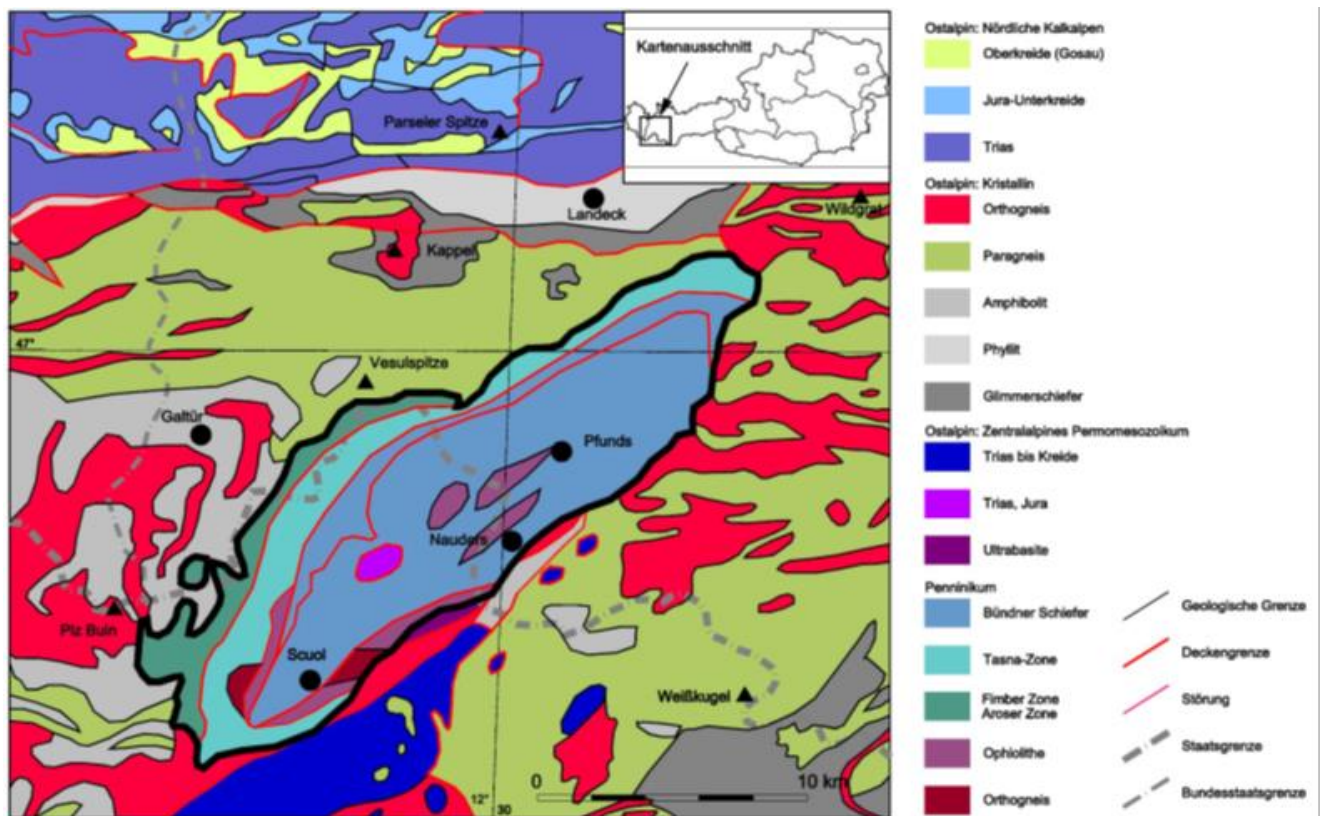
Om de geologie van de Unterengadin te begrijpen moeten we eerst een flinke stap terug doen en een paar woorden wijden aan de wordingsgeschiedenis van de Alpen als geheel. Het begon allemaal zo'n 200 miljoen jaar geleden. Tussen de Afrikaanse en de Euraziatische "plaat", daar waar later de Alpen zouden oprijzen, lag toen een tropische zee: de Tethys-zee. De bodem van deze zee daalde, terwijl zich tegelijkertijd op de zeebodem een dikke laag van schelpen en andere kalkrijke resten van zeedieren vormde. Uiteindelijk werden al deze losse, kalkrijke sedimenten in de loop van miljoenen jaren samengeperst tot steeds dikkere lagen compacte kalksteen, al dan niet vermengd met kleiig of zandig materiaal. Hierbij ontstond niet alleen een duidelijke verticale gelaagdheid van verschillende steenpakketten, maar ook horizontale variatie. De geleidelijk droogvallende Tethys-zee begon namelijk uiteen te vallen in verschillende bekkens, elk met hun eigen type sedimenten. De plek waar later de Unterengadin zou komen te liggen was een onderdeel van het westelijk gelegen Penninisch bekken, maar lag niet ver van de grens met het Oostalpiene bekken.

De eigenlijke gebergtevorming begon veel later, zo'n 100 miljoen jaar geleden, toen de Afrikaanse plaat langzaam naar het noorden begon te bewegen. De (voormalige) zeebodem met zijn kilometers dikke pakketten kalksteen raakten in de verdrinking en werden – het is haast onvoorstelbaar – geplooid, als een met de hand opgeduwd tafelkleedje. De oorspronkelijke breedte van 600 km werd teruggebracht tot "slechts" 150 km, waarbij her en der niet alleen plooiën maar ook breuken van de aardkorst ontstonden. Gigantische steenplaten konden daarbij gaan kantelen, over elkaar schuiven en later – puur door de zwaartekracht – weer van elkaar afglijden. Dit alles speelde zich nog deels onder water af en van een echt hooggebergte was in deze "plooiingsfase" nog geen sprake. Dat veranderde pas toen zo'n 20 miljoen jaar geleden het gehele alpengebied vanuit het binnenste van de aarde omhoog werd geduwd, een verschijnsel dat tektonische opheffing wordt genoemd. Langs de randen van de Alpen ontstonden toen karakteristieke kalkmassieven zoals de Karwendel in het noorden en de Dolomieten in het zuiden. Deze kalkmassieven zijn minder hoog dan de centrale hoofdketen, maar hebben vaak wel een spectaculair reliëf met diepe ravijnen en ongenaakbare, kale rotswanden. De flora is er uiteraard uitgesproken kalkminnend.

In het meer centrale deel van de Alpen kon in de opheffingsfase, tussen de gebarsten kalklagen door, stollingsgesteente uit diepere aardlagen aan de oppervlakte komen. In deze zone vinden we nu de hoogste toppen van de Alpen, maar vaak wel iets meer afgeronde bergvormen en een wat lieflijker, groener landschap. Op plekken waar silicaathoudende stollingsgesteenten zoals graniet domineren, vinden we ook een minder kalkminnende, meer zuur-tolerantere flora.

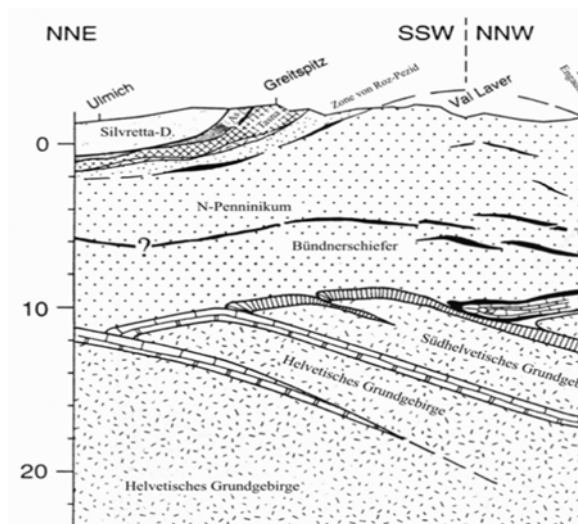
Hoe past nu het relatief kleine gebied van de Unterengadin in dit grotere geheel? Dat het behoort tot de centrale zone van de Alpen is duidelijk: zowel de noordelijke als de zuidelijke Kalkalpen zijn ver weg en de geologische kaart toont een mix van kalkhoudende en silicaathoudende gesteenten. Toedeling aan de Westalpen dan wel aan de Oostalpen (een onderscheid dat in veel flora's wordt gemaakt) is een lastiger verhaal. We zagen eerder dat de kalksteen van de Unterengadin is ontstaan in het westelijk deel van de Tethys-zee (het Penninisch bekken). Wat de zaak echter ingewikkelder maakt is dat deze kalkhoudende gesteenten in een later stadium werden afgedekt door afgeschoven gesteenten uit het Oostalpien waarin zuurdere silicaathoudende gesteenten domineren. En ook daarmee was het verhaal nog niet afgelopen.

Juist ter hoogte van ons excursiegebied is de Oostalpiene afdekking van de Westalpiene gesteenten weer zo ver weg geërodeerd dat het Westalpien opnieuw aan de oppervlakte kwam te liggen. Zo'n slijtplek die een kijkje biedt op onderliggende (vaak oudere) geologische lagen wordt een "venster" genoemd. Tijdens onze wandelingen zijn wij bijna de hele tijd binnen de grenzen van het "Unterengadiner Fenster" gebleven.

Geologische kaart van het Unterengadiner Fenster. De dikke zwarte lijn geeft randen van het venster aan, de dikke grijze geblokte lijn de Oostenrijkse grens. De Italiaanse grens in het zuidoosten valt net buiten het kaartje. Ramosch ligt ongeveer zeven km noordoostelijk van Scuol en zo'n acht kilometer van de Oostenrijkse grens. (Bron: Wikipedia)

Verreweg de meeste gesteenten in het venster zijn in meer of mindere mate kalkhoudend, wat ook duidelijk bleek uit de aanwezige flora. De belangrijkste soort gesteente hier is de "Bündner schiefer", een type kalksteen dat rijk is aan kleideeltjes. Het is herkenbaar aan een leisteenachtige structuur van de rotswanden, zoals goed te zien was bij de kasteelruïne van Tschanüff. Waar de kalksteen wat zandiger is, zagen we een meer schilferige structuur van de

rots; dit type gesteente wordt ook wel “Bündner schist” genoemd. Een mooi voorbeeld zagen we op de plek met hauwklaver, onderweg van Ramosch naar Vnà. Overigens is het onderscheid tussen beide (sub)typen gesteente erg gradueel en lijken beide termen vaak door elkaar te worden gebruikt.

Aan de randen van het venster kunnen op korte afstand van elkaar plotseling diverse andere gesteenten en daarmee ook andere bodems en plantensoorten opduiken. Dit verklaart waarschijnlijk de opvallende en scherp begrensde plek met “heischrale” soorten (o.a.

valkruid, vanilleorchis en zelfs struikhei) op onze wandeling van Motta Naluns naar Sent. buiten het venster zijn geweest, was bij onze tocht naar S-Charl langs Plan da Funtanas kwamen. Vanuit de auto zagen wij eerst de zogenaamde “Tasna-zone” met een indrukwekkend, vrijwel vegetatie-loos maanlandschap, dat deed denken aan de meest onherbergzame delen van de Karwendel. Bij de dorpsrand van Plan da Funtanas veranderde dit beeld abrupt. We betraden hier niet alleen de Oostalpiene afdekplaat maar ook een heel andere, veel lieflijker wereld met tal van nieuwe plantensoorten, zoals de Jacobs ladder die in

Bündner Schist

*Ontsluiting van het gesteente langs het pad van Ramosch naar Vnà. De kalksteen bevat hier meer zandkorrels en verweert tot kleinere schilfers dan de “gewone” Bündner Schiefer. Dit type gesteente wordt ook wel Bündner Schist genoemd. Op deze plek groeide opvallend veel kalkplanten, waaronder hauwklaver (*Tetragonolobus maritimus*). (foto: MV).*

grote getalen groeide in het hooilandje bij het dorp. De verklaring voor de verandering in plantengroei school opnieuw in het type gesteente, dat hier voornamelijk bestaat uit gneis. Dit is een door extreme druk en hitte sterk vervormd gesteente (van verschillende oorsprong). Zo blijkt de verscheidenheid aan plantensoorten van ons excursiegebied goed te verklaren vanuit de geologische ontwikkelingen, waarbij de bijzondere ligging in het Unterengadiner Fenster een hoofdrol speelt. We zagen dat het venster is ontstaan op een deel van de Oostalpiene afdekplaat, die meer slijtage onderhevig was. Maar welke krachten waren eigenlijk verantwoordelijk voor zoveel slijtage? Het ligt voor de hand te veronderstellen dat deze erosie mede werd veroorzaakt door de rivier de Inn die het venster in de lengte doorkruist.

*Rots bij ruïne in Ramosch
De rotswand onder de kasteelruïne Tschanüff geeft een goed beeld van de Bündner Schiefer. Vooral direct onder de ruïne is de leisteenachtige plaatstructuur van het gesteente goed zichtbaar. Het kasteel werd gebouwd op de plek waar het dal van de Brancla uitmondt in het veel grotere dal van de Inn. Zoals vaak in de Alpen heeft het zijdal bij de monding het karakter van een smalle, diepe kloof (een “Klamm”) die zich stroomopwaarts verbreedt. (foto: Marijn Verweij)*

Het venster is echter veel breder dan het huidige rivierdal (tot 17 kilometer). Waarschijnlijk heeft de schurende werking van de grote Inn-gletsjer, die hier tijdens de ijstijden gelegen heeft, een belangrijke rol gespeeld. En daarmee komen we op een algemeen fenomeen dat overal in de Alpen geldt: het huidige reliëf van toppen, bergkammen en dalen heeft – anders dan de aard van het gesteente – maar bar weinig te doen met de geologische geschiedenis van plooiing, opheffing en afschuiving. Vrijwel alle reliëf is van veel latere datum en ontstaan tijdens de ijstijden die 2,5 miljoen jaar geleden begonnen en 12 duizend jaar geleden eindigden. Gedurende deze relatief korte en heel recente periode raakte vrijwel het gehele alpengebied door gletsjers bedekt. Steeds weer smolten deze gletsjers af om daarna weer aan te groeien en gaandeweg bewerkstelligden zij een gigantische erosie, waar wij nu al die prachtige bergen en dalen aan te danken hebben. Tenslotte, ook de mens heeft in de Unterengadin in de loop der eeuwen op bijzondere wijze zijn stempel gedrukt op het landschap. Wat meteen opvalt bij het betreden van het gebied is dat de dorpen, de boerderijen en de bijbehorende landbouwgronden (tegenwoordig vooral graslanden) bijna allemaal liggen op de op het zuiden gerichte helling.

Aan de overkant van het dal zijn de hellingen nagenoeg geheel met bos bedekt. Dit is een verschijnsel dat we vrijwel overal in de Alpen kunnen zien. Op koude, schaduwrijke hellingen met hun korte groeiseizoen heeft de bergboer namelijk weinig te zoeken! Maar wat Ramosch en de overige dorpen in de Unterengadin echt bijzonder maakt, is een fenomeen dat we in de meeste Alpengebieden tevergeefs zullen zoeken: hellingen met een groot aantal boven elkaar liggende houtwallen, min of meer zoals de graften in het Zuid-Limburgse heuvelland. Dit zijn de restanten van een vroeger landbouwsysteem met akkerbouw op terrassen. Dat akkerbouw een zo prominent onderdeel van het vroegere landbouwsysteem was, geeft aan hoe belangrijk zelfvoorziening voor de dorpsbewoners moet zijn geweest. De Unterengadin was in vroeger eeuwen een enorm geïsoleerd gebied; geen wonder dat juist hier een “oude” taal als het Reto-Romaans heeft kunnen overleven! Onze gastheer in Ramosch wist te vertellen dat op de

terrassen vrijwel uitsluitend rogge werd verbouwd. Het is dan verleidelijk een verband te zien met het voorkomen van de “roggelelies” die wij vooral rond de dorpen herhaaldelijk vonden, ook al betreft het – eerlijk is eerlijk – hier in de Alpen een andere ondersoort.

Het oude terrassenlandschap is nog herkenbaar (foto FP)

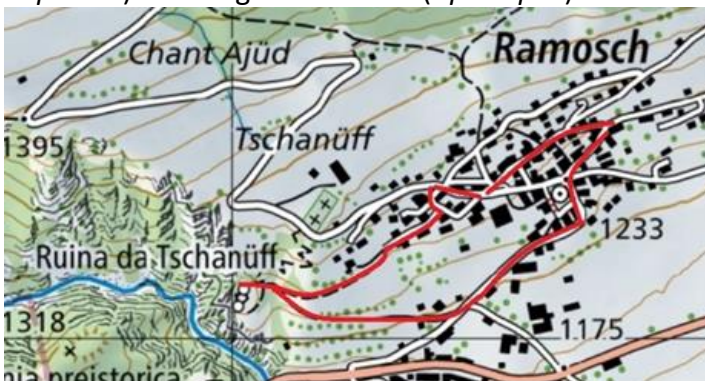
Orobanche gracilis Orobanche purpurea Veronica teucrium Vincetoxicum hirundinaria
(alle foto's DDW)

Zondag 30 juni: Heenreis en wandeling naar de ruïne Ruina dal Chastè da Tschnüff

door David de Wit

Dit was een wisselvallige, overwegend zonnige, warme zomerdag. Veertien van de vijftien leden van onze groep namen de nachttrein van Utrecht door Duitsland naar Zürich om laat in de ochtend van onze eerste excursiedag in het Unterengadin aan te komen. Hoewel onze trein een uur te laat uit Utrecht was vertrokken, kwam die precies op tijd om 08:05 in Zürich aan. Vanuit Zürich namen we Zwitserse treinen, eerst naar Landquart en daarna verder door bergachtiger gebied naar Scuol-Tarasp, waar we precies op tijd om 11:24 aankwamen. Vanuit Scuol werden we door de managers Aart en Hannah de Waard naar ons pension in het dorp Ramosch gebracht. De vijftiende deelnemer Ria van Leeuwen, was daar al aangekomen, nadat ze de voorgaande twee weken in de nabijgelegen Hotel Val Sinestra had doorgebracht.

Het charmante pension was genaamd La Randulina, wat De Zwaluw betekent. Huiszwaluwen (*Delichon urbicum*) nestelden onder de dakrand en andere soorten 'zwaluwen' vlogen boven het dorp, waaronder, boerenzwaluwen (*Hirundo rustica*), rotszwaluwen (*Ptyonoprogne rupestris*) en ook gierzwaluwen (*Apus apus*). De beheerders, Aart en Hannah, waren

Figuur 1 Rode lijn is de gelopen route (map: swisstopo)

Nederlands. Ze beheerden het pension slechts voor een half jaar en wij waren hun laatste gasten voor hun vertrek. Hun jonge volwassen zoon Christiaan bediende in de bar. Ze behandelden ons erg goed, waren altijd vriendelijk tegen ons en leken oprecht geïnteresseerd in wat we deden. Na het nuttigen van de lunch die we van huis

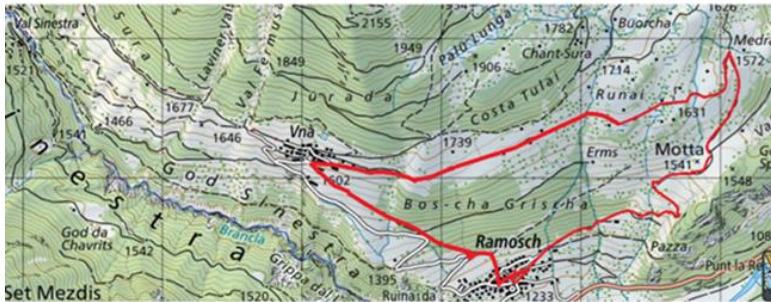
hadden meegenomen, hebben we een middagexcursie van 3 uur gemaakt. We wandelden door Ramosch naar de hoge stenen ruïnes van een aangrenzend oud fort genaamd Ruina dal Chastè da Tschnüff. Dat leverde een eerste kennismaking op met enkele van de meest voorkomende planten in het gebied.

Het eerste floristische hoogtepunt was een opmerkelijke variëteit van een veel voorkomende tuinplant die in een dorpsmoestuin stond. Het was een Egyptische ui (*Allium cepa* varietas *viviparum*) met klonale broedbolletjes in twee generaties (zichtbaar op de foto). In nabijgelegen bermen stonden absintalsem (*Artemisia absinthium*), herkenbaar aan het aroma, en karwij (*Carum carvi*), herkenbaar aan de smaak van de zaden. Naast deze cultuurplanten, vielen wijdverspreide wilde planten zoals wilde weide (*Melampyrum arvense*) en hokjespeul (*Astragalus glycyphyllos*) op binnen de dorpskern. Bij terugkomst in La Randulina werden we getraakteerd op het eerste van zeven uitstekende vegetarische driegangendiners, met als hoofdgerecht Käsespätzle.

Allium cepa varietas *viviparum* (DdW)

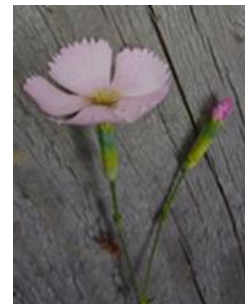
Maandag 1 juli 2024: Van Ramosch naar Vna terug via de Motta door Ria van Leeuwen

map: swisstopo

De eerste dag die helemaal in het teken staat van het ontdekken van de diversiteit aan flora. Het idee is dat we naar hotel Sinestra lopen en aan de overzijde van beek teruglopen naar Ramosch. Hotel Sinestra ligt hoger in het dal van de bergbeek

de Branca. Dat is één van de bergbeken die uitmonden in de Inn. We vertrekken om negen uur vanuit ons hotel. In een redelijk tempo lopen we het dorp via het voetpad naar Vna uit. Nauwelijks buiten het dorp vertraagt het tempo. Een smal voetpad door een bloemrijk veld lacht ons toe. Er is zoveel te zien en te ontdekken. We komen onder andere de kartuizer anjer (*Dianthus carthusianorum*) tegen. Maar er groeit ook wegedoorn (*Rhamnus cathartica*) en rode kamperfoelie (*Lonicera xylosteum*). In kleine groepjes wordt er hier en daar in het veld gedetermineerd. Ook als het zacht begint te regenen gaat het determineren nog door. Maar de regendruppels worden groter en nemen in hevigheid toe. Ieder voor zich zoekt wat beschutting daartegen. Drie groepsleden haken af en gaan terug naar het hotel.

Dianthus carthusianorum
(foto DdW)

Determineren in de regen
(foto TH)

De rest wacht het nog af. Na een klein half uurtje houdt de regen op. Onze ontdekkingstocht gaat door. Een paar mensen zijn al wat verder gelopen, terwijl in de achterhoede het determineren door gaat. We komen andere schoonheden tegen, zoals klein warkruid (*Cuscuta epithymum*), kleine bevernel (*Pimpinella saxifraga*), Alpenbergvlas (*Thesium bavarum*) en kalkbedstro (*Asperula cynanchica*).

Lopend over het voetpad ontwaren we langs een zijpad grote oranje bloemen. Enthousiast ontdekken we de roggelelie *Lilium bulbiferum* subsp. *croceum*. Patrick ziet met deze bloem de bevestiging van het oude gebruik van de terrassen als akker. Hij vertelt over de isolatie van dit deel van Zwitserland. Het Unterengadin moest zoveel mogelijk zelfvoorzienend zijn. Zo werden handmatig vlakke terreinen gecreëerd op de zuidzijde van de berghellingen. Op die terrassen werd akkerbouw bedreven. Later blijkt dat het bij deze lelie niet om de roggelelie gaat, maar om de oranjelelie (*Lilium bulbiferum* subsp. *bulbiferum*). De roggelelie heeft namelijk geen broedknoppen in de oksel van de bladeren. En 'onze' lelie had die broedknoppen juist wel. Onze tocht gaat verder richting Vna. Steeds opnieuw raakt de groep 'uitgerekt'. Een paar snelle lopers in de voorhoede, de determineerders in de achterhoede. En daar tussen enkele pendelaars, die zich dan weer bij de voorhoede voegen en dan weer terugvallen tot de achterhoede. De hele weg door zie je steeds weer andere planten. Zo komen we muursla

(*Mycelis muralis*), echt bitterkruid (*Picris hieracioides*), glad parelzaad (*Lithospermum officinale*) en wilde dwergmispel (*Cotoneaster integerrimus*) tegen. Maar ook een afwijkende ratelaar soort, namelijk de smalbladige ratelaar (*Rhinanthus glacialis*). In Zwitserland een algemeen voorkomende ratelaarsoort. Een belangrijk kenmerk daarvan zijn de schutblaadjes. Deze hebben onderaan lange wimperachtige tanden, die naar boven vrij plotseling heel kort worden (zie afbeelding).

Schutblaadje met tanden van Rhinanthus glacialis. (foto RvL)

Rhinanthus glacialis (foto FP)

Als we eindelijk in Vna aankomen is het al middag. We hebben 5 uur over 3 kilometer gedaan. Patrick overlegt met ons hoe we nu verder gaan. Verder lopen naar Hotel Sinestra is niet haalbaar. We kunnen min of meer dezelfde weg teruglopen naar Ramosch. Of vanuit Vna over de alpenweg teruglopen naar Ramosch. Dat laatste is een langere route. Als we daarvoor kiezen, dan moeten we wel doorlopen. Om half zeven wordt het diner geserveerd, dus we moeten op tijd terug zijn. Bijna iedereen kiest voor de langere route. Een enkeling keert terug via dezelfde weg.

Met de afgeslankte groep lopen we vol goede moed Vna uit. Er wachten ons bloemrijke hooilanden aan weerszijden van de bergweg. De afspraak is dat we niet in het veld gaan determineren.

Stilstaan doen we alleen als er een echte bijzondere plant staat. We moeten vooral doorlopen. En, o o o, wat is dat moeilijk als je links en rechts zoveel bloeiende planten ziet staan. Het liefste was ik her en der het veld ingelopen om beter te zien welke bloemen hier allemaal groeien. Maar het bleef bij een paar korte stops. Eén bij een kwelmoerasje, waar onder andere orchideeën en moeraszoutgras (*Triglochin palustris*) groeit. Eén stop bij een mooi groepje veldgentiaan (*Gentianella campestris*). Er wordt ook gestopt voor een orchidee

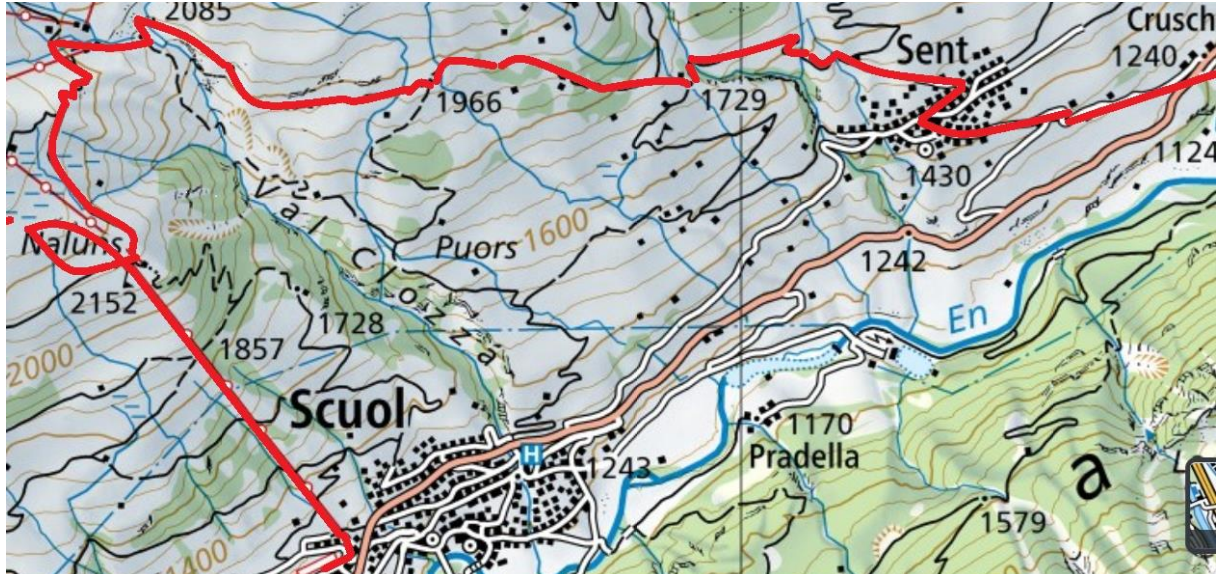
Triglochin palustris (foto FP)

met kleine witte bloemen, die ik in mijn enthousiasme honingorchis noem, maar die bij nader inzien toch een witte muggenorchis (*Pseudorchis albida*) is. We spotten ook de grote graslelie (*Anthericum liliago*), blauwe monnikskap (*Aconitum napellus*) en rode aardbeispinazie (*Blitum virgatum*).

Een heel mooi bergpad dus dat vanuit Vna bijna continu daalt. Een pad die we veel te snel zijn afgelopen. Maar ... we waren wel op tijd thuis voor de avondmaaltijd.

Dinsdag 2 juli 2024: Motta Naluns door Willy Dorresteyn-Lindenbergh

Wij zijn van Ramosch met de bus naar Scuol gereisd. Vlakbij het bus/treinstation is de kabelbaan naar Motta Naluns op de hoogte van 2141 meter. We hebben een prachtig uitzicht met nog wat resten sneeuw rond de berg-toppen.

map: swisstopo

In het Silvretta-gebergte is plaatselijk zure grond. We hebben uitgebreid een weide bekeken waarvan ik de planten noem die we gedetermineerd hebben zoals grootbloemige gentiaan (*Gentiana clusii*) en voorjaarsgentiaan (*Gentiana verna*). Er was een nat gedeelte waar alpenvetblad (*Pinguicula alpina*) stond. Verder vonden we alpenhelmbloem (*Bartsia alpina*). Ook heel veel harige primula (*Primula farinosa*) en grote muggenorchis (*Gymnadenia conopsea*). De gelobde maanvaren (*Botrychium-lunaria*) was er niet zeldzaam. Hele velden met trollius (*Trollius europaeus*) en zwavelgele anemoon (*Pulsatilla alpina ssp. aquifolia*).

Voorjaars-
gentiaan
(*Gentiana
verna*)

Stengelloze gentiaan
(*Gentiana clusii*)

Kortbladige gentiaan
(*Gentiana brachyphylla*)

Blaasgentiaan
(*Gentiana
utriculosa*)

(Foto's DdW)

Motta Naluns (foto MV)

Op een helling bloem en zaadpluis van biggenkruid (*Hypochaeris radicata*) en zwarte vanilleorchis (*Nigritella nigra*). Verderop witte muggenorchis (*Pseudorchis albida*), buxusvleugeltjesbloem (*Polygala chamaebuxus*) gestreept peperboompje (*Daphne striata*), groene nachtorchis (*Dactylorhiza viridis*) en welriekende nachtorchis (*Platanthera bifolia*). Vanwege Willebrord's knie, gisteren overbelast, zijn wij een klein stukje richting Sent gelopen waar we het rozenkransje (*Antennaria dioica*) langs het pad zagen en verderop het roestbladig alpenroosje (*Rhododendron ferrugineum*).

Dit is beslist geen volledige lijst van de gevonden planten. Tevreden gingen we met de kabelbaan en de bus terug naar Ramosch. De rest van de groep wandelde naar Sent en namen daar de bus naar Ramosch. Adrie, Feiko, Marijn en Patrick hadden nog genoeg energie. Ze stapten uit de bus in het dal bij Sur-En en liepen langs de rivier naar Ramosch.

Bij Jonvrai (foto FP)

*Zwarte vanilleorchis
(Nigritella rhellicani)*

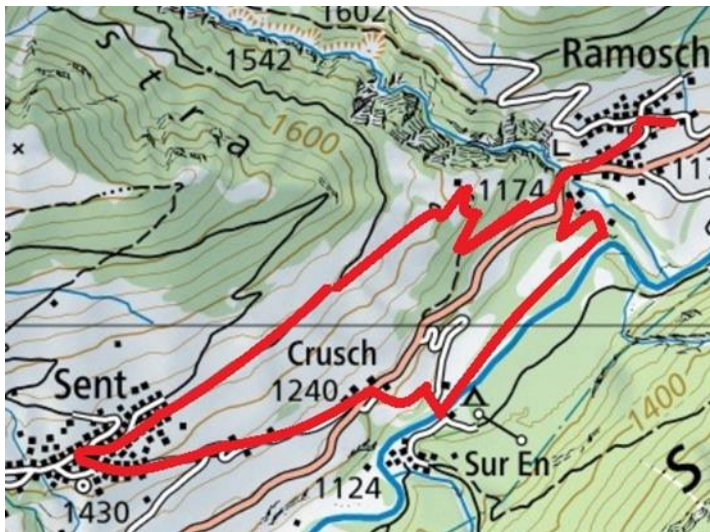

*Witte muggenorchis
(Pseudorchis albida)*

*Aangebrande orchis
(Neotinea ustulata)*

woensdag 3 juli: Ramosh- Sent- Ramosh door Jeannette Olthuis

map: swisstopo

Na de drukke dinsdag wordt er nu wat kalmer aan gedaan en is er tijd om wat langer bij de planten stil te staan. We lopen vanuit het hotel naar de doorgaande weg door het dal en zien daar al meteen 25 kruisbekken in de bomen. Op de brug kijken we een karakteristiek dal in. De belangrijkste soort gesteente hier is de "Bündner schiefer", een type kalksteen dat rijk is aan kleideeltjes. Het is herkenbaar aan een leisteenachtige

structuur van de rotswanden, zoals hier goed te zien is in de dalwand onder de kasteelruïne van Tschanüff.

Na de brug nemen we een steil paadje door het bos omhoog. Wat een weelde, overall interessante planten! Patrick legt uit dat dit gebiedje niet zo lang geleden nog een weide was en misschien nog langer geleden een akkertje. Ondanks de aangelegde terrassen was het toch te steil om met machines te bewerken en daarom is het verlaten. Het bos waar we nu lopen is vanzelf opgeschoten en misschien deels aangeplant. De begroeiing bestaat uit bossoorten, maar er zijn ook nog weidesoorten en soms zelfs akkersoorten die de veranderde omstandigheden hebben overleefd. Vandaar de grote variatie. Voor mij was het hoogtepunt een groep van wel 30 exemplaren *Orobranche lucorum*, een prachtig gele bremraap die parasiteert op *Berberis vulgaris*, de inheemse zuurbes. Er waren jonge en oudere exemplaren, waardoor determinatie mogelijk was. Je moet dan letten op heel kleine kelkblaadjes die ook nog eens snel afvallen.

Ruïne de Tschanuff met Bündner schiefer-ontsluiting (foto FP)

Orobranche lucorum

Na het bos lopen we over een licht stijgende zandweg door weilanden vol bloemen en prachtige uitzichten naar Sent, het buurdorpje van Ramosch. Hier is een winkel met ijsjes en ook een bushalte. Van hieruit kon je kiezen om met twee bussen naar het hotel te gaan om een keer op tijd thuis zijn, of naar de hoofdweg afdalen over een mooi graspad en daar de bus pakken, of van daaruit verder naar de rivier te lopen en te voet naar Ramosch terug te gaan. De groep is divers en daarom is het heel prettig dat er keuze is en ieder kan doen wat het beste bij hem of haar past. Van Tineke kregen we keurig een appje

met bustijden en overstapplaatsen.

Na een lekker maal van polenta met paddenstoelen en veel Zwitserse kaas, salades en eigengemaakte frambozen tiramisu is het goed napraten en determineren.
Een welbestede dag!

Kruisbek (foto MV)

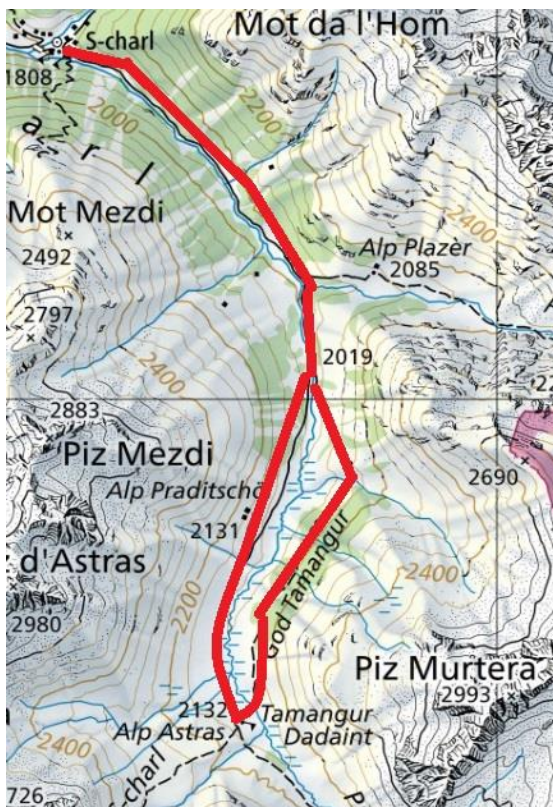

Dal van de Clemgia bij S-charl (foto DdW)

Donderdag 4 juli 2024: S-charl door Elcke Ransijn

Vandaag worden we heel luxe naar onze bestemming gebracht. We rijden halverwege door een kalksteengebergte, dat zeer waterdoorlatend is, waardoor er nauwelijks begroeiing is. Het ziet er woest en ledig uit. Twee gemzen slaan ons aandachtig gade.

We komen aan in S-charl. Waar wij onze wandeling beginnen bestaat het gebergte weer uit oergesteente, hier is het zuurder en het vocht wordt beter vastgehouden, waardoor er duidelijk een andere en rijkere vegetatie ontstaat.

map: swisstopo

We starten op 1810 m hoogte en volgen via de wandelroute 43/45 de prachtige vallei van de Clemgia, een zijrivier van de Inn. De plantenmensen komen meteen aan hun trekken, er is van alles te zien en te ontdekken. Tijdens onze wandeling blijven we ons verwonderen over het prachtige landschap. Ook de Zwitserse Brown Swiss koeien maken hier onderdeel van uit.

Het is helder en zonnig weer, beter kan een mens zich niet wensen bij deze tocht. De paden zijn goed te belopen, later worden ze wat ruiger en avontuurlijker met meer hoogte-verschillen. Onderweg zien we de Alpenden of arve (*Pinus cembra*). Deze den heeft naalden van 7-9 cm lang die in bosjes van vijf stuks staan, dat hebben andere naaldbomen niet. Hij komt in de vrije natuur in Europa alleen in de Alpen en de Karpaten voor, dus het was best wel bijzonder dat Adrie hem ontdekte.

Na bijna drie uur wandelen komen we aan bij Alp Astras Tamangur (hoogte 2135m); een boerderij met een terras waar we van koffie en huisgemaakte koek genieten. Hier staan enkele boerderijen, de bomen rondom worden weggehouden door het grazende vee. Dat ziet er best wel kaal uit. We vragen ons af of die grote klingelende bellen om de nek van de koeien wel diervriendelijk zijn. Dit was het einde van de lus. Als we vertrekken komt Marijn nog haastig aan, heeft dus ook het eindpunt gehaald.

Alpenden (foto FP)

Boerderij Alp Astras (foto MV)

Het pad dat we verder volgen is gemakkelijk te lopen. We hebben nu de rivier aan de rechterkant en maken een praatje met een forellenvisser. Hoe dichter we weer bij ons beginpunt komen hoe meer mensen we van de groep ontmoeten.

Iedereen heeft zich prima vermaakt. Bijzondere waarnemingen die alleen door Ria zijn gedaan: Linnaeusklokje (*Linnaea borealis*), eenzijdig wintergroen (*Orthilia secunda*), zijdeplantgentiaan (*Gentiana asclepiadea*) en gele monnikskap (*Aconitum lycoctonum subsp. vulparia*). Andere vermeldenswaardige planten zijn stersteenbreek (*Saxifraga stellaris*), rotsereprijs (*Veronica fruticans*), beeksteenbreek (*Saxifraga aizoides*) en Turkse lelie (*Lilium martagon*). Speciale vlinders die ik gezien heb zijn de rotsvlinder

Kleine rotsvlinder (Lasiommata maera) (foto MV)

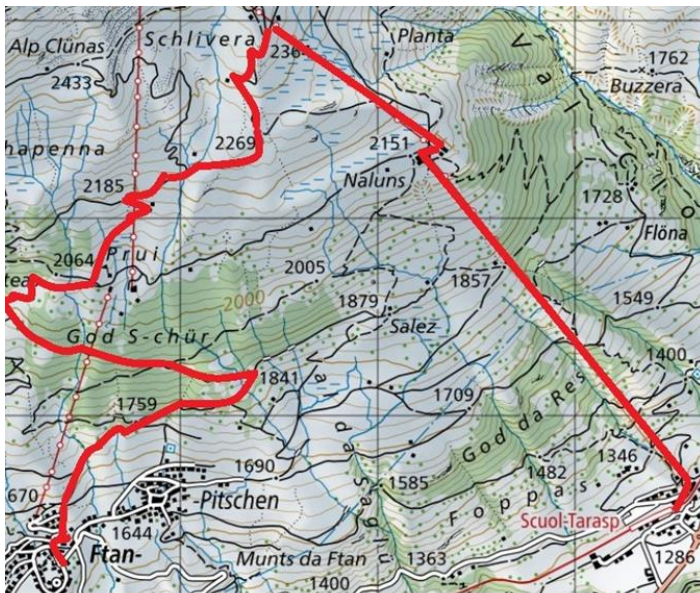
(*Lasiommata maera*) en de lichtbalmot (*Anania funebris*). Om 16.30 uur verzamelen we ons weer bij de parkeerplaats en worden we door Hanna, Aart en Christiaan weer terug naar La Randulina gebracht.

Dit was weer een superdag!

)

Vrijdag 5 juli: Nog een keer omhoog bij Motta Naluns

door Feiko Prins

map: swisstopo

Tineke en Patrick stellen voor om nog een keer naar Notta Naluns te gaan, maar dan een lift hoger te gaan nemen naar de Schlivera (2364 m). We kennen inmiddels de procedure met de reispas voor het Unterengadin, waarmee we zowel met de bus als met de skiliften kunnen reizen. Bij Notta Naluns stappen we over op de lift naar Schlivera, maar eerst maak ik nog gauw en paar foto's van een mooi kolfklokje (*Campanula thyrsiflora*) vlak naast het pad. Aangekomen op de Schlivera zitten we al gauw weer een uur net buiten het liftstation, te midden van een veld verschillende

soorten anemonen. Patrick legt geduldig de verschillen tussen witte boterbloem (*Ranunculus platanifolius*), bergboterbloem (*R. montanus*) en de pyrenese boterbloem (*R. kuepferie*) uit. Ook de verschillende

Alpengeelster (*Gagea fistulosa*)(foto FP)

gentianen komen aan de orde, al of niet met streepjescode. En dan vinden we ook nog de alpengeelster (*Gagea fistulosa*), het is een paradijs! Na een uur vind ik het welletjes en scharrel langzaam over het pad in de richting Alp Clünas. Onderweg zie ik resedabladije veldkers (*Cardamine resedifolia*)

Kolfklokje (*Campanula thyrsiflora*) (foto FP)

tussen een paar rotsblokken in de luwte, gestreept peperboompje (*Daphne striata*), Alpenleeuwenbek (*Linaria alpina*), blauwgras (*Sesleria caerulea*) en nog veel meer.

Zilverkruid (*Dryas octopetala*) (foto MV)

Na de lunch bij een grote pol zilverkruid (*Dryas octopetala*) afzakken naar restaurant Prui met onderweg baardklokje (*Campanula barbata*), grote muggenorchis (*Gymnadenia conopsea*) en brede orchis (*Dactylorhiza majalis*). Vandaar door het bos naar Ftan. En dan weer met de bus naar Ramosch.

Bergboterbloem (*Ranunculus montanus*) (foto DdW)

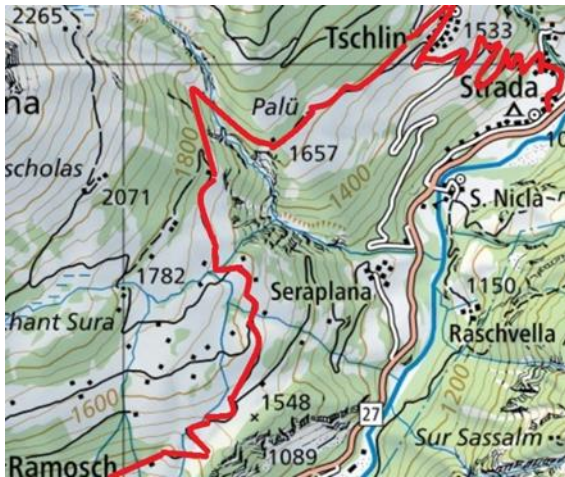
Pyrenese boterbloem (*R. kuepferie*) (foto DdW)

Witte boterbloem (*Ranunculus platanifolius*) (foto MV)

Zaterdag 6 juli: Wandeling vanaf Tschlin naar Alp Tea die niet doorgaat

door Tineke Hirschler

map: swisstopo

Onze laatste wandel/plantendag in Ramosch staat in het programma als een pittige tocht. Dat kan omdat we morgen kunnen uitrusten in de trein. De geplande wandeling is 13,5 km met 600 hoogtemeters. Klaske kan nog steeds niet lopen vanwege haar knie en blijft in het hotel. Elcke besluit haar dag anders in te vullen en gaat ook niet mee.

De weersvoorspelling voor vandaag ziet er goed uit, 24 graden, halfbewolkt en droog tot een uur of vijf. Tegen die tijd wordt regen en onweer voorspeld.

De dag begint al pittig want hoewel we pas om half tien hoeven te vertrekken is er een soort furie in een aantal deelnemers gevaren. Zodra er een bord of kopje leeg is wordt dit voor je neus weggehaald en naar de keuken gebracht. Kennelijk is er een omgekeerde relatie tussen het tijdstip van vertrek (later dan alle eerdere dagen) en de snelheid van het afruimen. We vertrekken om half tien lopend naar de bushalte aan de doorgaande weg en nemen bus 921 richting Samnaun die ons naar een halte aan de weg naar Tschlin brengt. Als we daar uitstappen zien we geen busje dat naar het dorp rijdt. Tineke blijkt zich vergist te hebben in de halte waar je kan overstappen, die ligt twee haltes eerder. Dan maar een alternatief bedenken want we gaan geen uur wachten op het volgende busje naar Tschlin. We gaan lopen naar Tschlin en daar wat drinken en dan bekijken we wel hoe we de dag vervolgen.

Vogelnestje
(*Neottia nidus-avis*) (foto DdW)

Na een stuk asfaltweg lopen we al snel een bos in. Patrick legt uit dat we hier misschien nieuwe soorten kunnen zien die bij droge bosbodems horen. En jawel hoor, we zien direct een aantal fraaie vogelnestjes (*Neottia nidus-avis*) tussen de dennennaalden. En wat verderop twee soorten brede wespenorchissen (*Epipactis spec.*).

Het brede bospad loopt makkelijk en gaat niet al te steil. De groep ligt zoals alle dagen weer ver uit elkaar. Adrie voorop, dit keer zonder Elcke. José neemt haar plaats in de voorhoede over. De rest loopt in eigen tempo omhoog. We zien drie soorten salie bij elkaar: veldsalie (*Salvia pratensis*) kranssalie (*Salvia verticillata*) en kleverig salie (*Salvia glutinosa*). Die kleeft enorm en ruikt heerlijk.

Bosorchis
(*Dactylorhiza fuchsii*)
(foto DdW)

We bekijken ook goed het verschil tussen de bosorchis (*Dactylorhiza fuchsii*) met grote drietandige lip en de gevlekte orchis, met een hartvormige lip). Weer wat geleerd, nu nog onthouden!

Het laatste deel van de route naar Tschlin loopt over een slingerende asfaltweg. Adrie en José zwaaien ons vanaf hun bankje toe. We zijn van 1073 m hoogte gestegen naar 1533 meter hoogte. We lopen met een flinke stijging door het prachtige oude dorp Tschlin met veel mooie (deels houten) beschilderde huizen. Aan het eind van het dorp is een café dat om 13 uur opengaat. Dat komt mooi uit omdat wij net voor één uur aankomen. Iedereen is flink moe en vooral bezweet en toe aan het terras. We zitten er al een tijdje als Wil er nog steeds niet is. Willy zegt dat hij vast foto's aan het maken is. Maar het duurt Tineke te lang en zij gaat maar eens kijken. Een fietsster vraagt of zij een oudere Nederlandse man zoekt. Inderdaad! Zij heeft hem helemaal onder in het dorp gezien. Na een stukje verder afgedaald te zijn stopt er een auto met Wil erin. Een inwonster is zo vriendelijk om hem naar het juiste terras te brengen. Ook Tineke stapt in. Als ze bij het terras uitstappen is er luid gelach! We besluiten om vanaf hier terug te lopen naar Ramosch. Wil vindt het welletjes geweest. Hij blijft in het dorpje en neemt de bus terug.

Onze route gaat eerst nog een stukje omhoog door een bos. We zien steeds wel een paar nieuwe soorten maar naarmate we verder lopen zien we vooral planten die we al eerder hebben gezien. We kunnen mooi oefenen met herhalen. We lopen door een kloof om daar een beek over te steken en waar we nog getrakteerd worden op een flinke klim. Hierna is het vooral dalen en het laatste stuk door de velden. Die zitten vol knoopkruid (*Centaurea jacea*) en grote ratelaar (*Rhinanthus angustifolius*) met grote vlakken veenpluis (*Eriophorum angustifolium*). Na zo'n 14,5 km komen we aan in Ramosch. We zijn, ondanks de dreigende lucht en de voorspelling, allemaal droog gebleven.

We zitten voor het diner nog lekker buiten op het terras. Aart spreekt ons toe, we zijn kennelijk een hele leuke groep geweest.

Tijdens het eten spreekt Adrie namens alle deelnemers Patrick en Tineke toe en bedankt hen voor hun inzet. Zij krijgen allebei een leuk cadeau. Tineke bedankt iedereen voor deze week en heeft voor iedereen een 'elfje' gemaakt. Ook Patrick bedankt alle deelnemers.

Er wordt nog een rondje gegeven namens de KNNV. De meesten gaan vroeg naar hun kamer. De diehards David, Patrick, José en Jeanette determineren al hun vondsten van deze dag nog.

Zondag 8 juli: Terugreis

Door Tineke Hirschler

Het heeft de hele nacht geregend en als we opstaan regent het nog steeds, en flink ook. Wat zijn wij een mazzelaars!

Tineke spreekt Aart en Hanna nog kort toe en bedankt hen voor hun warme ontvangst, gezelligheid en perfecte service.

We worden door hen om half tien met zijn allen naar het station in Scuol gebracht. Een paar mensen worden nog even naar de Coop in Scuol gebracht om wat inkopen te doen. We zijn ruim op tijd op het station in Scuol. Onze trein vertrekt om 10.32 uur. In het reisschema staat dat we moeten overstappen in Zernez, Landquart en Mannheim. We checken het reisschema op de app van Deutsche Bahn. Het blijkt dat we veel beter in Sarganserland dan in Zernez kunnen overstappen. Dan zijn we een half uur eerder in Landquart en hebben we ruim de tijd voor de overstap. We laten de trein daar stoppen en hebben op hetzelfde perron de trein naar Landquart. Het voordeel van deze overstap wordt teniet gedaan doordat onze ICE 70 niet rijdt vanuit Landquart. Dus we nemen in Landquart een regionale trein naar Zürich, daar is ruimte genoeg en we kunnen allemaal zitten. In Zürich stappen we over op onze ICE 70 naar Basel. In de trein wordt omgeroepen dat iedereen die naar Utrecht en Amsterdam wil moet uitstappen in Basel Bad. Dus we blijven allemaal staan want het is maar één halte. Plotseling wordt er omgeroepen dat we toch kunnen blijven zitten. Hè, hè, dat is fijn. Nu kunnen we tot Mannheim doorrijden en vanaf daar onze laatste overstap maken.

Patrick helpt Feiko tot aan het eind van de reis met het op naam brengen van de planten op de foto. Velen zitten lekker te lezen en een groepje speelt Yatzee.

Ondanks alle extra overstappen komen we precies volgens de planning in Arnhem, Utrecht en Amsterdam aan. In Arnhem verlaten vijf mensen de trein, de rest gaat door naar Utrecht en Amsterdam.

We kijken allemaal terug op een hele leuke, leerzame en mooie reis. Uitbundige bloemenweides met hele mooie soorten, heel goed weer, een prachtige omgeving en een leuk pension met heerlijk eten.

Deel 2. Waarnemingen

Planten

door Josee van der Lee en Patrick Hommel

Tijdens onze reis hebben we zoveel mogelijk de waargenomen soorten bijgehouden. De waarnemingen zijn in Observation.org ingevoerd en daar te raadplegen naar locatie en tijdstip. Ook zijn zoveel als mogelijk foto's van de waarnemingen ingevoerd.

Toelichting bij de plantenlijst

De wetenschappelijke namen van de soorten zijn gebaseerd op de Flora Alpina (Aeschimann, Lauber, Moser & Theurillat, 2004). De Nederlandse namen aan zijn ontleend de Heukels' Flora van Nederland (Duistermaat, 2020) en voor soorten die niet in Nederland voorkomen aan diverse Nederlandstalige veldgidsen en het internet. Voor soorten waarvoor geen goede Nederlandse naam te vinden was, wordt de Duitse naam vermeld (in cursief). Ook deze werd ontleend aan de Flora Alpina. De naamgeving van de plantenfamilies en de indeling van de soorten daarbinnen volgt echter weer de Heukels, waarin de nieuwste inzichten in de verwantschap van plantensoorten en -geslachten zijn verwerkt.

Planten

De wetenschappelijke namen van de soorten zijn gebaseerd op de Flora Alpina (Aeschimann, Lauber, Moser & Theurillat, 2004). De Nederlandse namen aan zijn ontleend de Heukels' Flora van Nederland (Duistermaat, 2020) en voor soorten die niet in Nederland voorkomen aan diverse Nederlandstalige veldgidsen en het internet. Voor soorten waarvoor geen goede Nederlandse naam te vinden was, wordt de Duitse naam vermeld (in cursief). Ook deze werd ontleend aan de Flora Alpina. De naamgeving van de plantenfamilies en de indeling van de soorten daarbinnen volgt echter weer de Heukels, waarin de nieuwste inzichten in de verwantschap van plantensoorten en -geslachten zijn verwerkt.

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam (zie toelichting)		
Adoxaceae	Muskuskruidfamilie		
Sambucus nigra	Gewone vlier		
Sambucus racemosa	Trosvlier		
Viburnum lantana	Wollige sneeuwbal		
Amaranthaceae	Amarantenfamilie		
Blitum bonus-henricus	Brave hendrik		
Blitum virgatum	Rode aardbeispinazie		
Chenopodium album	Melganzevoet		
Chenopodium vulvaria	Stinkende ganzenvoet		

Amaryllidaceae	Narcisfamilie		
Allium cepa	Ui		
Allium cepa var. viviparum	Egyptische ui		
Allium schoenoprasum	Bieslook		
Apiaceae	Schermbloemenfamilie		
Aegopodium podagraria	Zevenblad		
Aethusa cynapium	Hondspeterselie		
Angelica sylvestris	Gewone engelwortel		
Anthriscus sylvestris	Fluitenkruid		
Carum carvi	Karwij / Kummel		
Chaerophyllum aureum	Gouden ribzaad		
Chaerophyllum hirsutum	<i>Behaarter Kälberkropf</i>		
Chaerophyllum villarsii	<i>Kälberkroph-Kalf struma</i>		
Daucus carota	Peen		
Eryngium alpinum	Alpendistel		
Heracleum sphondylium	Gewone berenklaauw		
Laserpitium latifolium	Breedbladige laserkruid		
Laserpitium siler	Berglaserkruid		
Ligusticum mutellina	Alpenligusticum		
Oenanthe aquatica	Watertorkruid		
Peucedanum ostruthium	Meesterwortel		
Pimpinella major	Grote bevernel		
Pimpinella saxifraga	Kleine bevernel		
Seseli libanotis	Hertswortel		
Apocynaceae	Maagdenpalmfamilie		
Vincetoxicum hirundinaria	Witte engbloem		
Asparagaceae	Aspergefamilie		
Anthericum liliago	Grote graslelie		
Polygonatum multiflorum	Gewone salomonszegel		
Polygonatum odoratum	Welriekende salomonszegel		
Polygonatum verticillatum	Kranssalomonszegel		
Aspleniaceae	Streepvarenfamie		
Asplenium ruta-muraria	Muurvaren		
Asteraceae	Composietenfamilie		
Achillea erba-rotta subsp. moschata	<i>Moschus Schafgarbe</i>		
Achillea millefolium	Duizendblad		
Adenostyles alliariae	Grijze klierstijl		
Antennaria dioica	Rozenkransje		
Anthemis tinctoria	Gele kamille		
Arctium lappa	Grote klit		

Arctium tomentosum	Donzige klit		
Arnica montana	Valkruid		
Artemisia absinthium	Absintalsem		
Artemisia campestris	Wilde averuit		
Artemisia verlotiorum	Herfstalsem		
Artemisia vulgaris	Bijvoet		
Aster alpinus	Alpen aster		
Aster bellidiastrum	Alpenmadelief		
Bellis perennis	Madeliefje		
Bupthalmum salicifolium	Wilgkoeienoog		
Carduus crispus	Kruldistel		
Carduus defloratus	Alpendistel		
Carduus nutans	Knikkende distel		
Carduus personata	Gemaskerde distel		
Carlina acaulis	Zilverdistel		
Centaurea pseudophrygia	Pruikencentaurie		
Centaurea scabiosa	Grote centaurie		
Centaurea stoebe	Rijncentaurie		
Chondrilla chondrilloides	<i>Alpen-Knorpellattich</i>		
Cirsium acaule	Aarddistel		
Cirsium eriophorum	Wollige distel		
Cirsium erisithales	Kleverige vederdistel		
Cirsium heterophyllum	Ongelijkbladige vederdistel		
Cirsium oleraceum	Moesdistel		
Cirsium palustre	Kale jonker		
Cirsium spinosissimum	Stekelige vederdistel		
Cirsium vulgare	Speerdistel		
Crepis aurea	Oranje streepzaad		
Crepis biennis	Groot streepzaad		
Crepis bocconeii	<i>Berg Pippau</i>		
Crepis montana	Bergstreepzaad		
Cynara cardunculus	Kardoen		
Erigeron acer	Scherpe fijnstraal		
Erigeron alpinus	Alpenfijnstraal		
Erigeron uniflorus	Eenbloemige fijnstraal		
Hieracium aurantiacum	Oranje havikskruid		
Hieracium hoppeanum	<i>Hoppes Habichtskraut</i>		
Hieracium murorum	Muurhavikskruid		
Hieracium pilosella	Muizenoor		
Hieracium staticifolium	<i>Grasnelkenblättriches Habichtskraut</i>		

Hieracium umbellatum	Schermhavikskruid		
Homogyne alpina	Rood alpenhoefblad		
Hypochaeris uniflora	Eenhoofdig biggenkruid		
Lactuca macrophylla	Grote bergsla		
Lactuca perennis	Blauwe sla		
Lactuca serriola	Kompassla		
Lapsana communis	Akkerkool		
Leontodon hispidus	Ruige leeuwentand		
Leucanthemum vulgare	Gewone margriet		
Matricaria discoidea	Schijfkamille		
Mycelis muralis	Muursla		
Onopordum acanthium	Wegdistel		
Petasites paradoxus	Alpenhoefblad		
Picris hieracioides	Echt bitterkruid		
Senecio doronicum	Gemzenkruid		
Senecio halleri	Eenbloemig kruiskruid		
Senecio ovatus	Schaduwkruiskruid		
Senecio squalidus	Glanzend kruiskruid		
Solidago virgaurea	Echte guldenroede		
Sonchus asper	Gekroesde melkdistel		
Sonchus oleraceus	Gewone melkdistel		
Taraxacum officinale	Paardenboem		
Telekia speciosa	Groot koeienoog		
Tragopogon dubius	Bleke morgenster		
Tragopogon pratensis <i>subsp. orientalis</i>	Oosterse morgenster		
Tragopogon pratensis <i>subsp. pratensis</i>	Gele morgenster		
Tussilago farfara	Klein hoefblad		
Berberidaceae	Berberisfamilie		
Berberis vulgaris	Zuurbes		
Betulaceae	Berkenfamilie		
Alnus viridis	Groene els		
Betula <i>spec.</i>	Berk <i>spec.</i>		
Corylus avellana	Hazelaar		
Boraginaceae	Ruwbladigenfamilie		
Anchusa officinalis	Gewone ossentong		
Echium vulgare	Slangenkruid		
Myosotis arvensis	Akkervergeet-mij-nietje		
Lappula squarrosa	Stekelzaad		
Lithospermum officinale	Glad parelzaad		
Myosotis alpestris	Alpenvergeet-mij-nietje		

Myosotis scorpioides	Moerasvergeet-mij-nietje		
Myosotis sylvatica	Bosvergeet-mij nietje		
Pulmonaria australis	<i>Südalpen-Lungenraut</i>		
Pulmonaria mollis subsp. alpigena	<i>Alpines Weiches Lungenkraut</i>		
Brassicaceae	Kruisbloemenfamilie		
Alyssum alyssoides	Bleek schildzaad		
Arabis subcoriacea	<i>Glanz-Gänzekresse</i>		
Berteroa incana	Grijskruid		
Biscutella laevigata	Brilkruid		
Brassica rapa	Raapzaad		
Bunias orientalis	Grote hardvrucht		
Capsella bursa-pastoris	Herderstasje		
Cardamine alpina	<i>Alpen-Schaumkraut</i>		
Cardamine amara	Bittere veldkers		
Cardamine resedifolia	Resedabladige veldkers		
Draba aizoides	Geel hongerbloempje		
Erucastrum nasturtiifolium	<i>Stumpfkantige Hundsrauke</i>		
Hesperis matronalis	Damastbloem		
Hugueninia tanacetifolia	Varenraket		
Nasturtium officinale	Witte waterkers		
Sisymbrium strictissimum	Hoge raket		
Thlaspi arvense	Witte krodde		
Turritis glabra	Torenkruid		
Campanulaceae	Klokjesfamilie		
Campanula barbata	Behaard klokje		
Campanula cochleariifolia	Zodeklokje		
Campanula glomerata	Kluwenklokje		
Campanula latifolia	Breed klokje		
Campanula persicifolia	Prachtklokje		
Campanula rapunculoides	Akkerklokje		
Campanula rotundifolia	Grasklokje		
Campanula scheuchzeri	Scheuchzers klokje		
Campanula thrysoides	Kolfklokje		
Campanula trachelium	Ruig klokje		
Phyteuma betonicifolium	Grote rapunzel)		
Phyteuma hemisphaericum	Grasrapunzel		
Phyteuma orbiculare	Bolrapunzel		
Cannabaceae	Hennepfamilie		
Humulus lupulus	Hop		
Caprifoliaceae	Kamperfoeliefamilie		

<i>Knautia arvensis</i>	Beemdkroon		
<i>Knautia dipsacifolia</i>	Bergknautia		
<i>Knautia drymeia</i>	<i>Ungarische Witwenblume</i>		
<i>Linnaea borealis</i>	Linnaeusklokje		
<i>Lonicera alpigena</i>	<i>Alpen-Heckenkirsche</i>		
<i>Lonicera nigra</i>	Zwarte kamperfoelie		
<i>Lonicera xylosteum</i>	Rode kamperfoelie		
<i>Scabiosa columbaria</i>	Duifkruid		
<i>Valeriana montana</i>	Bergvaleriaan		
<i>Valeriana officinalis</i>	Echte valeriaan		
<i>Valeriana tripteris</i>	Driebladige valeriaan		
Caryophyllaceae	Anjerfamilie		
<i>Arenaria ciliata</i>	Gewimperde zandmuur		
<i>Arenaria serpyllifolia</i>	Gewone zandmuur		
<i>Cerastium alpinum</i>	Alpenhoornbloem		
<i>Cerastium arvense</i>	Akkerhoornbloem		
<i>Cerastium brachypetalum</i>	Kalkhoornbloem		
<i>Cerastium fontanum</i> <i>subsp. vulgare</i>	Gewone hoornbloem		
<i>Dianthus carthusianorum</i>	Kartuizer anjer		
<i>Dianthus sylvestris</i>	Bosanjers		
<i>Gypsophila repens</i>	Kruipend gipskruid		
<i>Herniaria glabra</i>	Kaal breukkruid		
<i>Lychnis flos-jovis</i>	Jupiteranjer		
<i>Minuartia sedoides</i>	<i>Zwerg- Miere</i>		
<i>Minuartia verna</i>	Voorjaarsveldmuur		
<i>Petrorhagia saxifraga</i>	Kleine mantelanjers		
<i>Sagina procumbens</i>	Liggend vetmuur		
<i>Sagina saginoides</i>	<i>Alpen-Mastkraut</i>		
<i>Saponaria ocymoides</i>	Rotszeepkruid		
<i>Silene acaulis</i>	Stengelloze silene		
<i>Silene dioica</i>	Dagkoekoeksbloem		
<i>Silene latifolia</i>	Avondkoekoeksbloem		
<i>Silene nutans</i>	Nachtsilene		
<i>Silene rupestris</i>	<i>Felsen-Leimkraut</i>		
<i>Silene vulgaris</i>	Blaassilene		
<i>Stellaria graminea</i>	Grasmuur		
<i>Stellaria media</i>	Vogelmuur		
<i>Stellaria nemorum</i>	Bosmuur		
Cistaceae	Zonneroosjesfamilie		
<i>Helianthemum nummularium</i>	Geel zonneroosje		

Colchicaceae	Herfsttijlloosfamilie		
Cochicum autumnale	Herfsttijlloos		
Convolvulaceae	Windefamilie		
Calystegia sepium	Haagwinde		
Convolvulus arvensis	Akkerwinde		
Cuscuta epithymum	Klein warkruid		
Cuscuta europaea	Groot warkruid		
Crassulaceae	Vetplantenfamilie		
Sedum acre	Muurpeper		
Sedum album	Wit vetkruid		
Sedum alpestre	Alpenmuurpeper		
Sedum dasyphyllum	Dik vetkruid		
Sedum sexangulare	Zacht vetkruid		
Sedum telephium	Hemelsleutel		
Sempervivum arachnoideum	Spinnenwebhuislook		
Sempervivum montanum	Berghuislook		
Cupressaceae	Cipresfamilie		
Juniperus communis	Jeneverbes		
Cyperaceae	Cypergrassenfamilie		
Carex atrata	Zwarte alpenzegge		
Carex caryophylla	Voorjaarszegge		
Carex davalliana	Veenzegge		
Carex echinata	Sterzegge		
Carex flacca	Zeegroene zegge		
Carex flava	Gele zegge		
Carex muricata	Dichte bermzegge		
Carex nigra	Zwarte zegge		
Carex paniculata	Pluimzegge		
Carex spicata	Gewone bermzegge		
Eriophorum angustifolium	Veenpluis		
Eriophorum latifolium	Breed wollegras		
Eriophorum scheuchzeri	Scheuchers wollegras		
Eriophorum vaginatum	Eenarig wollegras		
Trichophorum cespitosum	Veenbies		
Cystopteridaceae	Blaasvarenfamilie		
Cystopteris fragilis	Blaasvaren		
Gymnocarpium drypteris	Gebogen driehoeksvaren		
Dennstaedtiaceae	Adelaarsvarenfamilie		
Pteridium aquilinum	Adelaarsvaren		
Dryopteridaceae	Niervarenfamilie		
Dryopteris filix-mas	Mannetjesvaren		

Equisetaceae	Paardenstaartenfamilie		
Equisetum arvense	Heermoes		
Equisetum variegatum	Bonte paardenstaart		
Ericaceae	Heifamilie		
Arctostaphylos uva-ursi	Berendruif		
Calluna vulgaris	Struikhei		
Erica herbacea	Sneeuwhei		
Loiseleuria procumbens	Kruipend rotsroosje		
Moneses uniflora	Eenbloemig wintergroen		
Monotropa hypopitys	Stofzaad		
Orthilia secunda	Eenzijdig wintergroen		
Pyrola minor	Klein wintergroen		
Pyrola rotundifolia	Rond wintergroen		
Rhododendron ferrugineum	Alpenroos		
Vaccinium myrtillus	Blauwe bosbes		
Vaccinium uliginosum	Rijsbes		
Vaccinium vitis-idaea	Rode bosbes		
Euphorbiaceae	Wolfsmelkfamilie		
Euphorbia cyparissias	Cipreswolfsmelk		
Euphorbia helioscopia	Kroontjeskruid		
Fabaceae	Vlinderbloemenfamilie		
Anthyllis vulneraria	Wondklaver		
Astragalus onobrychis	<i>Esparsetten-Tragant</i>		
Astragalus alpinus	Bergwikke		
Astragalus cicer	Bergerwt		
Astragalus glycyphyllos	Hokjespeul		
Hedysarum hedysaroides	Alpenzoetklaver		
Hippocrepis comosa	Paardenhoefklaver		
Lathyrus heterophyllus	Ongelijkbladige lathyrus		
Lathyrus latifolius	Brede lathyrus		
Lathyrus pratensis	Veldlathyrus		
Lathyrus sylvestris	Boslathyrus		
Lotus alpinus	Alpenrolklaver		
Lotus corniculatus	Gewone rolklaver		
Lotus maritimus	Hauwklaver		
Medicago falcata	Sikkelklaver		
Medicago lupulina	Hopklaver		
Medicago sativa	Luzerne		
Medicago x varia	Bonte luzerne		
Melilotus albus	Witte honingklaver		
Melilotus officinalis	Citroengele honingklaver		

Onobrychis montana	Bergesparcette		
Onobrychis viciifolia	Esparcette		
Ononis rotundifolia	Rondbladige stalkruid		
Oxytropis lapponica	Laplandse hokjespeul		
Securigera varia	Bont kroonkruid		
Trifolium alpestre	Alpenklaver		
Trifolium alpinus	Alpenklaver		
Trifolium badium	Bruine klaver		
Trifolium medium	Bochtige klaver		
Trifolium montanum	Bergklaver		
Trifolium pratense	Rode klaver		
Trifolium pratense <i>subsp.</i> nivale	<i>Schnee-Klee</i>		
Trifolium repens	Witte klaver		
Trifolium thalii	<i>Thals Klee</i>		
Vicia cracca	Vogelwikke		
Vicia orobus	Heidewikke		
Vicia sepium	Heggewikke		
Gentianaceae	Gentianenfamilie		
Gentiana nivalis	Sneeuwgentiaan		
Gentiana acaulis	Breedbladige gentiaan		
Gentiana asclepiadea	Zijdeplantgentiaan		
Gentiana brachyphylla	Kortbladige gentiaan		
Gentiana clusii	Stengelloze gentiaan		
Gentiana punctata	Gestippelde gentiaan		
Gentiana utriculosa	Blaasgentiaan		
Gentiana verna	Voorjaarsgentiaan		
Gentianella campestris	Veldgentiaan		
Geraniaceae	Ooievaarsbekfamilie		
Geranium molle	Zachte ooievaarsbek		
Geranium pusillum	Kleine ooievaarsbek		
Geranium pyrenaicum	Bermooievaarsbek		
Geranium robertianum	Robertskruid		
Geranium sylvaticum	Bosooievaarsbek		
Grossulariaceae	Ribesfamilie		
Ribes alpinum	Alpenbes		
Hypericaceae	Hertshooifamilie		
Hypericum perforatum	Sint-Janskruid		
Iridaceae	Lissenfamilie		
Crocus albiflorus	Witte crocus		
Crocus albiflorus	Alpencrocus		
Juncaceae	Russenfamilie		

Juncus compressus	Platte rus		
Juncus inflexus	Zeegroene rus		
Juncus jacquinii	<i>Jacquins Binse</i>		
Luzula lutea	Gele veldbies		
Luzula luzuloides	Witte veldbies		
Luzula multiflora <i>subsp.</i> multiflora	Veelbloemige veldbies		
Luzula nivea	Sneeuwwitte veldbies		
Luzula sylvatica	Grote veldbies		
Juncaginaceae	Zoutgrasfamilie		
Triglochin palustris	Moeraszoutgras		
Lamiaceae	Lipbloemenfamilie		
Acinos alpinus	Alpensteentijm		
Acinos arvensis	Kleine steentijm		
Ajuga pyramidalis	Piramidezenegroen		
Ballota nigra <i>subsp.</i> merionalis	Stinkende ballote		
Calamintha nepeta	Kleine bergtijm		
Clinopodium vulgare	Borstelkrans		
Galeopsis tetrahit	Gewone hennepnetel		
Lamium album	Witte dovenetel		
Mentha longifolia	Hertsmunt		
Origanum vulgare	Wilde marjolein		
Prunella grandiflora	Grote brunel		
Prunella vulgaris	Gewone brunel		
Salvia glutinosa	Kleverige salie		
Salvia pratensis	Veldsalie		
Salvia verticillata	Kranssalie		
Scutellaria galericulata	Blauw glitkruid		
Stachus recta	Bergandoorn		
Stachys sylvatica	Bosandoorn		
Teucrium montanum	Berggamander		
Thymus praecox	Kruiptijm		
Thymus pulegioides	Grote tijm		
Lentibulariaceae	Blaasjeskruidfamilie		
Pinguicula alpina	Alpenvetblad		
Pinguicula vulgaris	Vetblad		
Liliaceae	Lelifamilie		
Gagea fistulosa	Alpengeelster		
Lilium bulbiferum <i>subsp.</i> bulbiferum	<i>Brutknöllchentragende Feuerlilie</i>		
Lilium martagon	Turkse lelie		
Tofieldia calyculata	Bieslelie		

Tofieldia pusilla	Moerasbieslelie		
Linaceae	Vlasfamilie		
Linum catharticum	Geelhartje		
Linum usitatissimum	Vlas		
Lycopodiaceae	Wolfsklauwfamilie		
Diphasiastrum alpinum	Alpenwolfsklauw		
Malvaceae	Kaasjeskruidfamilie		
Malva moschata	Muskuskaasjeskruid		
Malva neglecta	Klein kaasjeskruid		
Melanthiaceae	Kaasjeskruidfamilie		
Paris quadrifolia	Eenbes		
Veratrum album	Witte nieswortel		
Veratrum nigrum	Zwarte nieswortel		
Oleaceae	Olijffamilie		
Fraxinus excelsior	Es		
Chamaenerion angustifolium	Wilgenroosje		
Epilobium alsinifolium	Glanzende bastaardwederik		
Ophioglossaceae	Addertongfamilie		
Botrychium lunaria	Gelobde maanvaren		
Orchidaceae	Orchideeënfamilie		
Coeloglossum viride	Groene nachtorchis		
Dactylorhiza fuchsii	Bosorchis		
Dactylorhiza incarnata	Vleeskleurige orchis		
Dactylorhiza maculata subsp. maculata	Gevlekte orchis		
Dactylorhiza majalis	Brede orchis		
Epipactis atrorubens	Bruinrode wespenorchis		
Epipactis helleborine	Brede wespenorchis		
Epipactis palustris	Moeraswespenorchis		
Gymnadenia conopsea	Grote muggenorchis		
Gymnadenia odoratissima	Welriekende muggenorchis		
Herminium monorchis	Honingorchis		
Neotinea ustulata	Aangebrande orchis		
Neottia nidus-avis	Vogelnestje		
Neottia ovata	Grote keverorchis		
Nigritella rhellicani	Zwarte vanilleorchis		
Ophrys insectifera	Vliegenorchis		
Orchis anthropophora	Poppenorchis		
Platanthera bifolia	Welriekende nachtorchis		
Platanthera chlorantha	Bergnatchorchis		

Pseudorchis albida	Witte muggenorchis		
Orobanchaceae	Bremraapfamilie		
Bartsia alpina	Alpenhelm		
Euphrasia picta	<i>Scheckiger Augentrost</i>		
Euphrasia rostkoviana	Beklierde ogentroost		
Euphrasia stricta	Stijve ogentroost		
Melampyrum pratense	Hengel		
Melampyrum arvense	Wilde weit		
Melampyrum sylvaticum	Boshengel		
Orobanche alba	Tijmbremraap		
Orobanche flava	<i>Hellgelbe Sommerwurz</i>		
Orobanche gracilis	Bloedrode bremraap		
Orobanche lucorum	Zuurbesbremraap		
Orobanche purpurea	Blauwe bremraap		
Orobanche teucarii	Gamanderbremraap		
Pedicularis foliosa	Pluimkartelblad		
Pedicularis palustris	Moeraskartelblad		
Pedicularis rostrato-capitata	Gesnaveld kartelblad		
Pedicularis tuberosa	Knolkartelblad		
Pedicularis verticillata	Kranskartelblad		
Rhinanthus alectorolophus	Harige ratelaar		
Rhinanthus angustifolius	Grote ratelaar		
Rhinanthus glacialis	Smalbladige ratelaar		
Oxalidaceae	Klaverzuringfamilie		
Oxalis acetosella	Witte klaverzuring		
Papaveraceae	Papaverfamilie		
Chelidonium majus	Stinkende gouwe		
Fumaria officinalis	Gewone duivenkervel		
Papaver dubium	Bleke klapproos		
Pseudofumaria lutea	Gele helmbloem		
Parnassiaceae	Parnassiafamilie		
Parnassia palustris	Parnassia		
Pinaceae	Dennenfamilie		
Larix decidua	Europese lork		
Picea abies	Fijnspar		
Pinus cembra	Alpenden		
Pinus mugo	Bergden		
Pinus sylvestris	Grove den		
Plantaginaceae	Weegbreefamilie		
Chaenorhinum minus	Kleine leeuwenbek		

Globularia bisnagarica	<i>Hochstängliche Kugelblume</i>		
Globularia cordifolia	Hartbladige kogelbloem		
Globularia nudicaulis	Naaktstengelige kogelbloem		
Linaria alpina	Alpenleeuwenbek		
Linaria vulgaris	Vlasbekje		
Plantago alpina	Alpenweegbree		
Plantago coronopus	Hertshoornweegbree		
Plantago lanceolata	Smalle weegbree		
Plantago major <i>subsp. major</i>	Grote weegbree		
Plantago maritima	Zeeweegbree		
Plantago media	Ruige weegbree		
Veronica aphylla	Armbladige ereprijs		
Veronica arvensis	Veldereprijs		
Veronica austriaca <i>subsp. teucrium</i>	Brede ereprijs		
Veronica beccabunga	Beekpunge		
Veronica bellidioides	Madeliefereprijs		
Veronica chamaedrys	Gewone ereprijs		
Veronica fruticans	Rotseerprijs		
Veronica officinalis	Mannetjesereprijs		
Veronica persica	Grote ereprijs		
Veronica spicata	Aarereprijs		
Veronica urticifolia	Netelereprijs		
Poaceae	Grassenfamilie		
Alopecurus pratensis	Grote vossenstaart		
Anthoxanthum odoratum	Gewoon reukgras		
Arrhenatherum elatius	Glanshaver		
Avenula pubescens	Zachte haver		
Brachypodium pinnatum	Gevinde kortsteel		
Brachypodium sylvaticum	Boskortsteel		
Briza media	Beventjes		
Bromopsis inermis <i>subsp. inermis</i>	Kweekdravik		
Bromus erecta	Bergdravik		
Dactylis glomerata	Kropaar		
Deschampsia cespitosa	Ruwe smele		
Elymus repens	Kweek		
Festuca arundinaceus	Rietzwenkgras		
Festuca norica	<i>Norischer Schwingel</i>		
Festuca violacea	<i>Violetter Schwingel</i>		
Gaudinia fragilis	<i>Zerbrechlicher Ährenhafer</i>		

<i>Lolium perenne</i>	Engels raaigras		
<i>Melica ciliata</i>	Wimperparelgras		
<i>Melica nutans</i>	Knikkend parelgras		
<i>Molinia caerulea</i>	Pijpenstrootje		
<i>Nardus stricta</i>	Borstelgras		
<i>Phleum alpinum</i>	Alpendoddegras		
<i>Phleum bertolonii</i>	Klein timoteegras		
<i>Phleum pratense</i>	Gewoon timoteegras		
<i>Poa alpina</i>	Alpenbeemdgras		
<i>Poa annua</i>	Straatgras		
<i>Poa bulbosa</i>	Knolbeemdgras		
<i>Poa nemoralis</i>	Schaduwgras		
<i>Poa trivialis</i>	Ruw beemdgras		
<i>Rostraria cristata</i>	Klein fakkelgras		
<i>Sesleria albicans</i>	Blauwgras		
Polemoniaceae	Vlambloemfamilie		
<i>Polemonium caeruleum</i>	Jacobs ladder		
Polygalaceae	Vleugeltjesbloemfamilie		
<i>Polygala alpestris</i>	Alpen vleugeltjesbloem		
<i>Polygala chamaebuxus</i>	Buxus vleugeltjesbloem		
<i>Polygala comosa</i>	Kuifvleugeltjesbloem		
<i>Polygala vulgaris</i>	Gewone vleugeltjesbloem		
Polygonaceae	Duizendknoopfamilie		
<i>Persicaria bistorta</i>	Adderwortel		
<i>Polygonum viviparum</i>	Knolletjesduizendknoop		
<i>Rumex acetosa</i>	Veldzuring		
<i>Rumex alpinus</i>	Alpenzuring		
<i>Rumex obtusifolius</i>	Ridderzuring		
Polypodiaceae	Eikvarenfamilie		
<i>Polypodium vulgare</i>	Gewone eikvaren		
Primulaceae	Sleutelbloemfamilie		
<i>Androsace obtusifolia</i>	Stompbladige mansschild		
<i>Cyclamen purpurascens</i>	Alpenviooltje		
<i>Primula farinosa</i>	Melige sleutelbloem		
<i>Soldanella alpina</i>	Alpenkwastjesbloem		
Ranunculaceae	Ranonkelfamilie		
<i>Aconitum napellus</i>	Blauwe monnikskap		
<i>Aconitum lycoctonum</i> <i>subsp. vulparia</i>	Gele monnikskap		
<i>Aconitum variegatum</i>	Bonte monnikskap		
<i>Actaea spicata</i>	Christoffelkruid		
<i>Aquilegia atrata</i>	Donkere akelei		

<i>Aquilegia vulgaris</i>	Wilde akelei		
<i>Caltha palustris subsp. palustris</i>	Dotterbloem		
<i>Clematis alpina</i>	Alpenbosrank		
<i>Consolida ajacis</i>	Valse ridderspoor		
<i>Hepatica nobilis</i>	Leverbloempje		
<i>Pulsatilla alpina</i>	Alpenanemoon		
<i>Pulsatilla vernallis</i>	Lenteanemoon		
<i>Ranunculus aconitifolius</i>	Monnikskapranonkel		
<i>Ranunculus bulbosus</i>	Knolboterbloem		
<i>Ranunculus kuepferi</i>	Pyrenese ranonkel		
<i>Ranunculus montanus</i>	Bergboterbloem		
<i>Ranunculus platanifolius</i>	Witte boterbloem		
<i>Ranunculus polyanthemophyllus</i>	Bosboterbloem		
<i>Ranunculus repens</i>	Kruipende boterbloem		
<i>Thalictrum alpinum</i>	Alpenruit		
<i>Thalictrum aquilegifolium</i>	Akeleiruit		
<i>Thalictrum minus</i>	Kleine ruit		
<i>Trollius europaeus</i>	Europese trollius		
Resedaceae	Resedafamilie		
<i>Reseda lutea</i>	Wilde reseda		
Rhamnaceae	Wegedoornfamilie		
<i>Rhamnus cathartica</i>	Wegedoorn		
Rosaceae	Rozenfamilie		
<i>Agrimonia eupatoria</i>	Gewone agrimonie		
<i>Alchemilla spec.</i>	Vrouwenmantel <i>spec.</i>		
<i>Amelanchier ovalis</i>	Europees krentenboompje		
<i>Cotoneaster integerrimus</i>	Wilde dwergmispel		
<i>Cotoneaster tomentosus</i>	Viltige dwergmispel		
<i>Dryas octopetala</i>	Zilverkruid		
<i>Filipendula ulmaria</i>	Moerasspirea		
<i>Fragaria vesca</i>	Bosaardbei		
<i>Geum montanum</i>	Bergnagelkruid		
<i>Geum rivale</i>	Knikkend nagelkruid		
<i>Geum urbanum</i>	Geel nagelkruid		
<i>Potentilla anserina</i>	Zilver schoon		
<i>Potentilla argentea</i>	Viltganzerik		
<i>Potentilla aurea</i>	Gulden ganzेरिक		
<i>Potentilla erecta</i>	Tormentil		
<i>Potentilla recta</i>	Rechte ganzेरिक		
<i>Potentilla reptans</i>	Vijfvingerkruid		

<i>Prunus avium</i>	Zoete kers		
<i>Prunus spinosa</i>	Sleedoorn		
<i>Ribes alpinum</i>	Alpenbes		
<i>Rosa glauca</i>	Bergroos		
<i>Rosa pendulina</i>	Alpenhaagroos		
<i>Rosa subsect. Rubigineae</i>	Egelantier-groep		
<i>Rubus caesius</i>	Dauwbraam		
<i>Rubus idaeus</i>	Framboos		
<i>Sanguisora minor subsp. minor</i>	Kleine pimpernel		
<i>Sanguisorba officinalis</i>	Grote pimpernel		
<i>Sorbus aucuparia</i>	Wilde lijsterbes		
Rubiaceae	Sterbladigenfamilie		
<i>Asperula cynanchica</i>	Kalkbedstro		
<i>Cruciata laevipes</i>	Kruisbladwalstro		
<i>Galium aparine</i>	Kleefkruid		
<i>Galium boreale</i>	Noordse walstro		
<i>Galium mollugo</i>	Glad walstro		
<i>Galium pumilum</i>	Kalkwalstro		
<i>Galium verum</i>	Geel walstro		
Salicaceae	Wilgenfamilie		
<i>Populus tremula</i>	Ratelpopulier		
<i>Salix alpina</i>	Alpenwilg		
<i>Salix foetida</i>	<i>Stink-Weide</i>		
<i>Salix hastata</i>	<i>Spieß-Weide</i>		
<i>Salix pentandra</i>	Laurierwilg		
<i>Salix purpurea</i>	Bittere wilg		
<i>Salix repens</i>	Kruipwilg		
<i>Salix reticulata</i>	Netbladige wilg		
<i>Salix retusa</i>	Stompbladige wilg		
Santalaceae	Sandelhoutfamilie		
<i>Thesium alpinum</i>	Alpenbergvlas		
<i>Thesium bavarum</i>	Beiers bergvlas		
<i>Thesium pyrenaicum</i>	Weidebergvlas		
Saxifragaceae	Steenbreekfamilie		
<i>Saxifraga aizoides</i>	Beeksteenbreek		
<i>Saxifraga exarata subsp. moschata</i>	Muskussteenbreek		
<i>Saxifraga paniculata</i>	Trossteenbreek		
<i>Saxifraga stellaris</i>	Stersteenbreek		
Scrophulariaceae	Helmkruidfamilie		
<i>Verbascum lychnitis</i>	Melige toorts		

Verbascum nigrum	Zwarte toorts		
Verbascum phlomoides	Keizerskaars		
Selaginellaceae	Selaginellafamilie		
Selaginella selaginoides	IJslandse dennenwolfsklauw		
Thymelaeaceae	Peperboompjesfamilie		
Daphne mezereum	Rood peperboompje		
	Gestreept peperboompje		
Daphne striata			
Urticaceae	Brandnetelfamilie		
Urtica dioica	Grote brandnetel		
Violaceae	Viooltjesfamilie		
Viola arvensis	Akkerviooltje		
Viola biflora	Tweebloemig viooltje		
Viola calcarata <i>subsp.</i> calcarata	Langsporigviooltje		
Viola hirta	Ruig viooltje		
Viola tricolor <i>subsp.</i> tricolor	Driekleurig viooltje		

Vogels

door Marijn Verweij

30-06-2024 t/m 07-07-2024					
	Naam	Wetenschappelijke naam	28	Staartmees	Aegithalos caudatus
1	Kwartel	Coturnix coturnix	29	Veldleeuwerik	Alauda arvensis
2	Gierzwaluw	Apus apus	30	Rotszwaluw	Ptyonoprogne rupestris
3	Koekoek	Cuculus canorus	31	Boerenzwaluw	Hirundo rustica
4	Houtduif	Columba palumbus	32	Huiszwaluw	Delichon urbicum
5	Kokmeeuw	Chroicocephalus ridibundus	33	Bergfluit	Phylloscopus bonelli
6	Steenarend	Aquila chrysaetos	34	Tijftjaf	Phylloscopus collybita
7	Rode Wouw	Milvus milvus	35	Zwartkop	Sylvia atricapilla
8	Buizerd	Buteo buteo	36	Tuinfluit	Sylvia borin
9	Kleine Bonte Specht	Dryobates minor	37	Braamsluiper	Curruca curruca
10	Grote Bonte Specht	Dendrocopos major	38	Grasmus	Curruca communis
11	Zwarte Specht	Dryocopus martius	39	Vurgoudhaan	Regulus ignicapilla
12	Groene Specht	Picus viridis	40	Goudhaan	Regulus regulus
13	Grijskopspecht	Picus canus	41	Winterkoning	Troglodytes troglodytes
14	Torenvalk	Falco tinnunculus	42	Boomklever	Sitta europaea
15	Grauwe Klauwier	Lanius collurio	43	Zanglijster	Turdus philomelos
16	Gaai	Garrulus glandarius	44	Grote Lijster	Turdus viscivorus
17	Ekster	Pica pica	45	Merel	Turdus merula
18	Notenkraker	Nucifraga caryocatactes	46	Kramsvogel	Turdus pilaris
19	Alpenkauw	Pyrrhocorax graculus	47	Beflijster	Turdus torquatus
20	Zwarte Kraai	Corvus corone	48	Roodborst	Erithacus rubecula
21	Raaf	Corvus corax	49	Bonte Vliegenvanger	Ficedula hypoleuca
22	Zwarte Mees	Periparus ater	50	Zwarte Roodstaart	Phoenicurus ochrurus
23	Kuifmees	Lophophanes cristatus	51	Gekraagde Roodstaart	Phoenicurus phoenicurus
24	Glanskop	Poecile palustris	52	Paapje	Saxicola rubetra
25	Matkop	Poecile montanus	53	Tapuit	Oenanthe oenanthe
26	Pimpelmees	Cyanistes caeruleus	54	Italiaanse Mus	Passer italiae
27	Koolmees	Parus major	55	Groenling	Chloris chloris
56	Huisbus	Passer domesticus	63	Kneu	Linaria cannabina
57	Grote Gele Kwikstaart	Motacilla cinerea	64	Kruisbek	Loxia curvirostra
58	Witte Kwikstaart	Motacilla alba	65	Putter	Carduelis carduelis
59	Boompieper	Anthus trivialis	66	Sijs	Spinus spinus
60	Waterpieper	Anthus spinoletta	67	Geelgors	Emberiza citrinella
61	Vink	Fringilla coelebs			
62	Goudvink	Pyrrhula pyrrhula			

Zoogdieren

door Marijn Verweij

Alpenmarmot	Marmota marmota
Gewone Bosspitsmuis	Sorex araneus
Gems	Rupicapra rupicapra
Bosspitsmuis onbekend	Sorex araneus/corona

Dagvlinders

door Marijn Verweij en Jeannette Olthuis

	Naam	Wetenschappelijke naam			
1	Voorjaarsspikkeldikkopje	Pyrgus serratulae	26	Bosrandparelmoervlinder	Fabriciana adippe
2	Aardbeivlinder	Pyrgus malvae	27	Veenbesparelmoervlinder	Boloria aquilonaris
3	Zwartsprietdikkopje	Thymelicus lineola	28	Oranjabonte parelmoervlinder	Euphydryas intermedia
4	Geelsprietdikkopje	Thymelicus sylvestris	29	Knoopkruidparelmoervlinder	Melitaea phoebe
5	Groot dikkopje	Ochlodes sylvanus	30	Tweekleurige parelmoervlinder	Melitaea didyma
6	Apollovlinder	Parnassius apollo	31	Bosparelmoervlinder	Melitaea athalia
7	Koninginnenpage	Papilio machaon	32	Atalanta	Vanessa atalanta
8	Boswitje	Leptidea sinapis	33	Kleine vos	Aglais urticae
9	Groot geaderd witje	Aporia crataegi	34	Boserebia	Erebia ligea
10	Groot koolwitje	Pieris brassicae	35	Alpenbergerebia	Erebia eriphyle
11	Klein koolwitje	Pieris rapae	36	Voorjaarserebia	Erebia medusa
12	Berg geaderd witje	Pieris bryoniae	37	Zwitserse glanserebia	Erebia tyndarus
13	Gele luzernevlinder	Colias hyale	38	Amandeloogerebia	Erebia albergana
14	Bergluzernevlinder	Colias phicomone	39	Bruin zandoogje	Maniola jurtina
15	Citroenvlinder	Gonepteryx rhamni	40	Rotsvlinder	Lasiommata maera
16	Morgenrood	Lycaena virgaureae	41	Kleine rotsvlinder	Lasiommata petropolitana
17	Groentje	Callophrys rubi	42	Alpenhooibeestje	Coenonympha gardetta
18	Dwergblauwtje	Cupido minimus	43	Zuidelijke bosparelmoervlinder	Melitaea celadussa
19	Tijmblauwtje	Phengaris arion	44	Gele / Zuidelijke luzernevlinder	Colias hyale/alfacariensis
20	Heideblauwtje	Plebejus argus			
21	Vals bruin blauwtje	Aricia artaxerxes			
22	Klaverblauwtje	Cyaniris semiargus			
23	Bleek blauwtje	Lysandra coridon			
24	Wikkeblauwtje	Polyommatus amandus			

(Dagactieve) nachtvlindersµ's

door Marijn Verweij

	Naam	Wetenschappelijke naam
1	Sint-jansvlinder	Zygaena filipendulae
2	Valse vijfvlak-sint-jansvlinder	Zygaena lonicerae
3	Dubbelvlak-sint-jansvlinder	Zygaena loti
4	Streep-sint-jansvlinder	Zygaena purpuralis
5	Idaea aureolaria	Idaea aureolaria
6	Paarsbandspanner	Rhodostrophia vibicaria
7	Rouwspanner	Odezia atrata
8	Bruin spannertje	Minoa murinata
9	Gerande spanner	Lomaspilis marginata
10	Gewone heispanner	Ematurga atomaria
11	Psodos quadrifaria	Psodos quadrifaria
12	Kolibrievlinder	Macroglossum stellatarum
13	Zwart beertje	Atolmis rubicollis
14	Bruine daguil	Euclidia glyphica
15	Gamma-uil	Autographa gamma
16	Metaxmeste phrygialis	Metaxmeste phrygialis
17	Metaxmeste schrankiana	Metaxmeste schrankiana

Paddenstoelen

door David de Wit

1	Rossig buiskussen	Tubifera arachnoidea
2	Netstelige heksenboleet	Boletus luridus
3	Grote parasolzwam	Macrolepiota procera
4	Dennenvoetzwam	Phaeolus schweinitzii
5	Phellinus hartigii	Phellinus hartigii
6	Zwartvoetkrulzoom	Tapinella atrotomentosa
7	Spateltrilzwam	Tremiscus helvelloides

Sprinkhanen/krekels

Door Marijn Verweij

	Naam	Wetenschappelijke naam
1	Laddersprinkhaan	Stauroderus scalaris
2	Veldkrekel	Gryllus campestris

Kevers

Door Feiko Prins

1	Gouden tor	<i>Cetonia aurata</i>
2	<i>Hoplia argentea</i>	<i>Hoplia argentea</i>
3	Rouwende gouden tor	<i>Oxythyrea funesta</i>
4	Penseelkever (<i>fasciatus</i>)	<i>Trichius fasciatus</i>
5		<i>Anthaxia quadripunctata</i>
6	Donkere aaskever	<i>Silpha obscura</i>
7		<i>Trichodes apiarius</i>
8		<i>Dasytes spec.</i>
9		<i>Gaurotes virginea</i>
11	Gele bloemenkever	<i>Cteniopus sulphureus</i>
12	Geringelde smalboktor	<i>Rutpela maculata</i>
13		<i>Cetonia aurata</i>
14	Goudgestreepte kortschildkever	<i>Staphylinus caesareus</i>
15	Groene zandloopkever	<i>Cicindela campestris</i>
16	Ingekeepte smalboktor	<i>Pseudovadonia livida</i>
17	Kever onbekend	<i>Coleoptera indet.</i>
18	Kleine wespenboktor	<i>Clytus arietis</i>
19	Kleine zwarte smalboktor	<i>Stenurella nigra</i>
20	Korte smalboktor	<i>Pachytodes cerambyciformis</i>
21	Loopkever onbekend	<i>Carabidae indet.</i>
22		<i>Malachiinae indet.</i>
23		<i>Pachyta quadrimaculata</i>
24		<i>Paederidus ruficollis</i>